

Henna Saarenpää

RAHANPESUUN LIITTYVÄT VELVOLLISUUDET TILITOIMISTOSSA

Rahanpesuun liittyvä opas kirjanpitäjälle

RAHANPESUUN LIITTYVÄT VELVOLLISUUDET TILITOIMISTOSSA

Rahanpesuun liittyvä opas kirjanpitäjälle

Henna Saarenpää
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Liiketalouden tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden tutkinto-ohjelma, taloushallinto

Tekijä(t): Henna Saarenpää

Opinnäytetyön nimi: Rahanpesuun liittyvät velvollisuudet tilitoimistossa: Rahanpesuun liittyvä opas kirjanpitäjälle.

Työn ohjaaja: Tuulia Tuomaala

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 52 + 2 liitettä

Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ovat nykymaailmassa todellinen riski, joka aiheuttaa tilitoimistoissa kirjanpitäjien arjessa miettimistä. Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ovat koko yhteiskuntaan vaikuttava ongelma, jonka hoitamisessa muun muassa kirjanpitäjät ja tilitoimistot ovat avainasemassa muiden toimijoiden ohessa.

Tavoitteena ja tarkoituksena oli auttaa tilitoimistossa työskenteleviä kirjanpitäjiä rahanpesulainsäädännön ja sen velvollisuuksien noudattamisessa luomalla yhteneväinen opas kirjanpitäjille, jotka työskentelevät toimeksiantajayrityksen eri yksiköissä. Opinnäytetyön tietoperusta perustui avaamaan mitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta on, keitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen koskee, sekä millaisia velvollisuuksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä on kirjanpitäjillä ja tilitoimistoilla. Lähteinä käytettiin lakeja, kirjallisuutta ja viranomaisten sähköisiä materiaaleja. Opinnäytetyö rajattiin koskemaan tilitoimistoja ja kirjanpitäjiä, sekä suomalaista lainsäädäntöä ja viranomaisia. Lähestymistapa kehittämistyössä oli toimintatutkimus ja tiedonkeruumenetelminä käytettiin pääasiassa haastattelua ja dokumenttianalyysiä, sekä havainnointia.

Kehittämistehtävän tuotoksena syntyi rahanpesuun liittyvä opas kirjanpitäjille tilitoimistossa, jota opinnäytetyön raporttiosuus tukee. Opas on julkinen, eikä sisällä yksityiskohtaisia ohjeistuksia toimeksiantajan järjestelmistä. Opas löytyy opinnäytetyön liitteistä ja siinä on kerrottu mahdollisimman selkeästi ja lyhyesti mitä rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen on, sekä erityisesti velvollisuudet, jotka liittyvät rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Opas auttaa kirjanpitäjiä ymmärtämään rahanpesulain asettamat velvollisuudet ja rohkaisee kirjanpitäjiä toimimaan lain edellyttämällä tavalla. Kirjanpitäjät tarvitsevat enemmän tietoa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja heillä on asemansa puolesta hyvät mahdollisuudet osallistua rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen.

Asiasanat: rahanpesu, kirjanpitäjä, tilitoimistot

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Business Economics, Financial Management

Author(s): Henna Saarenpää

Title of thesis: Money laundering-related responsibilities in an accounting firm: Money laundering-related guide for accountants.

Supervisor: Tuulia Tuomaala

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024

Number of pages: 52 + 2 appendices

Money laundering is a relevant topic in accounting firms and they could benefit from guidance in to obligations related to Money Laundering Act. The purpose of this thesis is to create a guide to help accountants with these obligations. The data base of the thesis was primarily based on regulations and guidelines. The thesis was limited to accountants and accounting firms, as well as Finnish legislation and authorities.

The data base of the thesis was built on legislation, literature and the electronic materials of the authorities. In the thesis, action research was used as an approach, and interview, document analysis, and observation were used as methods. As a result of the development task, a guide related to money laundering was created for accountants in an accounting office. The guide is public and can be found in the appendices of the thesis. The guide explains the responsibilities and what money laundering and terrorist financing are as clearly and concisely as possible. Accountants need more information related to money laundering and the prevention of terrorist financing, in which case the guide will be a good help to them. Due to their position, accountants have good opportunities to participate in the prevention of money laundering and terrorist financing.

Keywords: money laundering, accountants, accounting agencies

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	RAHANPESU JA TERRORISMIN RAHOITTAMINEN.....	8
2.1	Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ja niiden estäminen	8
2.2	Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät lait	10
2.2.1	Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä	11
2.2.2	Muut lait ja säädökset	11
3	VALVOVAT VIRANOMAISET	15
3.1	Aluehallintovirasto	16
3.2	Rahanpesun selvittelykeskus	19
3.3	Ministeriöt.....	20
3.4	Muut viranomaiset.....	21
4	RAHANPESULAIN MUKAISET VELVOLLISUUDET.....	23
4.1	Riskiarvio.....	24
4.2	Velvollisuudet	26
4.2.1	Valvontarekisteriin ilmoittautuminen.....	27
4.2.2	Asiakkaan tunnistaminen	27
4.2.3	Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen.....	28
4.2.4	Selonottovelvollisuus ja jatkuva seuranta.....	30
4.2.5	Tuntemisvelvollisuus.....	30
4.2.6	Asiakkaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen	34
4.2.7	Ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimista rahanpesulain nojalla.....	36
4.2.8	Henkilökunnan koulutus, sisäiset toimintaohjeet ja sisäinen valvonta.....	37
5	RAHANPESUN ESTÄMINEN -OPAS.....	40
5.1	Toteutus	40
5.2	Sisältö ja rakenne.....	43
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	46
	LÄHTEET.....	48
	LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö koskee rahanpesua ja sen estämistä tilitoimistossa. Opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena on auttaa tilitoimistossa työskenteleviä kirjanpitäjiä rahanpesulainsäädännön ja sen velvollisuuksien noudattamisessa luomalla yhteneväinen opas toimeksiantajayrityksessä työskenteleville kirjanpitäjille. Idea oppaaseen nousi esille ollessani harjoittelussa keväällä 2023 toimeksiantajayrityksessä, joka on oululainen tilitoimisto. Toimeksiantajayritys tuottaa kirjanpidon ja palkanlaskennan palveluita pääasiassa Pohjois-Suomen alueella. Toimeksiantajalla työskentelee noin 40 kirjanpitäjää, jotka työssään ovat tekemisissä rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien velvoitteiden kanssa.

Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät vaatimukset tilitoimistoissa edellyttävät muun muassa riskiarvion ja asiakkaiden tuntemiseen liittyviä asioita ja huomioita. Etelä-Suomen aluehallintovirasto, joka valvoo rahanpesua ja ilmoitusvelvollisten toimintaa, vaatii ilmoitusvelvollisia ylläpitämään riskiarviota ja asiakkaisiin liittyviä tietoja, sekä ohjeistaa ilmoittamaan tilitoimiston asiakkaiden epäilyttävistä toimista rahanpesun selvittelykeskukselle, jolloin muun muassa kirjanpitäjillä täytyy olla selkeä ohjeistus mistä ja kenelle ilmoittaa. Ilmoitusvelvollisia ovat muun muassa kirjanpitäjät, joille tämä opas on suunnattu, sekä esimerkiksi pankit, vakuutuslaitokset, perintätoimistot ja kiinteistövälittäjät (Andersén 2020, 50-51).

Oppaassa on selvitetty mitä rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen on, mitä pyritään torjumaan, rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät suomalaiset ja kansainväliset lait ja säädökset, viranomaiset ja rahanpesun torjuntaan liittyvien toimijoiden velvollisuudet. Opinnäytetyön raporttiosuus tukee opasta ja koostuu edellä mainituista asioista, käyden ne tarkemmin läpi. Opinnäytetyö rajataan koskemaan pääasiassa Suomen lakia ja viranomaisia, mainiten kuitenkin kansainvälisiä toimijoita, kuten Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) ja Euroopan unionin tasolla toimivat viranomaiset. Lisäksi opinnäytetyö rajataan koskemaan pelkästään kirjanpitäjiä. Tärkeimpänä näkökulmana opinnäytetyössä käytetään uuden kirjanpitäjän näkökulmaa, jolloin tuotoksesta ja opinnäytetyöstä saadaan kattava perusopas kirjanpitäjälle.

Opinnäytetyön tietoperusta on rakennettu pitkälti lainsäädännöstä ja valvovien viranomaisten ohjeistuksista ja tiedoista. Lisäksi rahanpesuoppaassa on käytetty kirjallisuutta ja ajankohtaisia artikkeleita. Erityisesti Atso Andersénin vuonna 2020 kirjoittama kirja on yksi keskeisimmistä lähteistä.

Vaikka kirja on melko tuore, vuodelta 2020, täytyy sen tietoa päivittää laista ja viranomaisten materiaaleista saatavalla tiedolla. Lainsäädäntö on muuttunut viimeksi vuoden 2023 alussa, jolloin osaan kirjan tiedoista on tullut väistämättä muutoksia. Sähköisistä lähteistä yksi keskeisimmistä käytetyistä lähteistä on Etelä-Suomen aluehallintoviraston syksyllä 2023 päivittämä Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, ohje ilmoitusvelvollisille.

Opinnäytetyön tarkoituksena on vastata kysymyksiin, mitä uuden kirjanpitäjän täytyy tietää rahanpesusta? Ja miten uuden kirjanpitäjän täytyy toimia rahanpesun estämiseksi? Opinnäytetyö on kehittämistehtävä ja siinä käytetään toimintatutkimusta lähestymistapana, jolloin saadaan autettua toimeksiantajaa. Pääasiallisina menetelminä on käytetty dokumenttianalyysia, haastattelua, jossa haastateltavana on toimeksiantajan edustaja ja havainnointia. Tässä opinnäytetyössä käytetään kirjanpitäjistä ja tilitoimistosta yhteistä nimittäjää kirjanpitäjät.

2 RAHANPESU JA TERRORISMIN RAHOITTAMINEN

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen lakiin on tullut muutoksia alkuvuodesta 2023. Muutoksessa ilmoitusvelvollisia valvova Etelä-Suomen aluehallintovirasto sai laajemman oikeuden valvoa ilmoitusvelvollisten toimintaa asiakkaan tuntemiseen liittyen. Asiakkaan tunteminen liittyy lainsäädäntöön, joka koskee pakote- ja jäädytyslistojen noudattamista. Näiden avulla voidaan estää rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. (Taloushallintoliitto 2023.) Viime vuosina muuttunut maailman tilanne muun muassa Ukrainan sodan vuoksi lisää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisenriskiä myös Suomessa. Suomessa keskusrikospoliisin alainen rahanpesun selvittelykeskus on havainnut vuoden 2022 aikana kolme ilmiötä, jotka liittyvät sotaan ja Euroopan unionin asettamiin pakotteisiin Ukrainan sotaan liittyen. Näitä ilmiöitä ovat pakotteiden kiertäminen, käteisen rahan vieminen Venäjälle ja venäläisen varallisuuden siirtäminen Suomeen. Ukrainan sodan lisäksi myös Suomen sisällä katujengeihin liittyvät ilmiöt lisäävät rahanpesun riskiä. (Keskusrikospoliisi 2023b, 8–10.)

Tässä luvussa käsitellään mitä rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen on, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa, sekä suomalaisia että kansainvälisiä lakeja ja säädöksiä, jotka liittyvät rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen estämiseen. Näistä laeista tärkeimpiä ovat laki rahanpesun ja terrorismin estämisestä, laki rahanpesun selvittelykeskuksesta ja lisäksi kansainväliset lait sekä Euroopan unionin rahanpesudirektiivit.

2.1 Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ja niiden estäminen

Rahanpesu on toimintaa, jossa yritetään kierrättää rikollisesta tai laittomasta alkuperästä olevat varat laillisen maksujärjestelmän läpi. Toiminnalla yritetään peittää varojen tosiallinen luonne, alkuperä tai omistajat. Rahanpesussa ei ole kyse pelkästään rahaliikenteestä, vaan esimerkiksi hyödyn siirtämisestä itselle tai toiselle. Terrorismin rahoittamisessa on kyse taas toiminnasta, jolla pyritään rahoittamaan rikollista toimintaa, kuten vapauden riistoa suoraan tai välillisesti. Sekä rahanpesu, että terrorismin rahoittaminen ovat kytköksessä rikollisuuteen. (Andersén 2020, 17–19.) Tällä hetkellä esimerkiksi Suomen ulkoministeriö on asettanut Euroopan komission päätöksellä Venäjää koskevia rajoitteita, eli pakotteita Ukrainan sodan vuoksi (Ulkoministeriö 2023b). Talouspakotteilla on merkitys sotatoimiin liittyen ja näin ollen esimerkiksi pankeilla voi olla sotatoimia ehkäisevä rooli

(Andersén 2020, 20). Avainasemassa rahanpesun ja terrorismin torjunnassa ovat pankkien ohella myös muut ilmoitusvelvolliset, kuten kirjanpitäjät.

Rahanpesun historiaan liittyy Yhdysvallat voimakkaasti, kun moderni rahanpesu ajatellaan syntyneen 1920-luvulla Yhdysvalloissa Al Caponen toimesta. Kieltolain aikaan Al Capone pyrki häivyttämään alkoholinmyynnistään saadun rikoshyödyn vaatepesuloiden korkeisiin tuottoihin. Rahanpesu termiä alettiin käyttämään ensimmäisen kerran Yhdysvalloissa 1970-luvulla Watergate-skandaalin yhteydessä. (Sahavirta 2008, 19.) Vuoden 2001 terroristi-iskujen jälkeen on rahanpesun sääntelyä ja seurantaa täytynyt kehittää voimakkaasti ja rahanpesun yhteyteen on liitetty terrorismin rahoittaminen (Andersén 2020, 29).

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen prosessi on kolmivaiheinen, jossa on sijoitusvaihe, harhautusvaihe ja palautusvaihe. Rahanpesussa rikollisuudesta saatu raha saatetaan rahoitusjärjestelmään erilaisten talletusten muodossa. Harhautusvaiheessa rahoja siirrellään erilaisten pankkien maksujärjestelmien läpi, jolloin rahojen alkuperä hämärtyy. Harhautusvaiheen jälkeen alkaa palautusvaihe, jossa rahoilla maksetaan esimerkiksi tekaistuja laskuja, joilla ei ole todenperäisyyttä ja varat palaavat takaisin esirikoksen tekijälle julkisesti lailliseen talouteen sijoituksina. Nämä lailliset sijoitukset voivat olla muun muassa kiinteistösioituksia. (Andersén 2020, 21–23.)

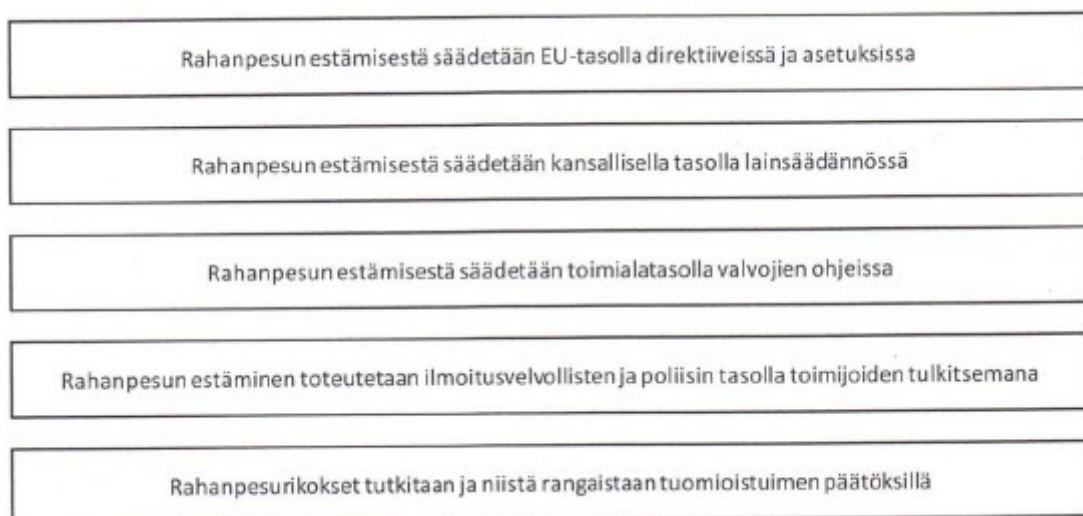
Terrorismin rahoittamisessa prosessi toimii hiukan eri tavalla. Ennen sijoitusvaihetta rahat kerätään esimerkiksi lahjoituksina terrorismin tukemiseen laillisestakin alkuperästä. Sijoitusvaiheessa rahat tuodaan rahoitusjärjestelmään kuten rahanpesussakin ja niiden alkuperä pyritään hämärtämään harhautusvaiheen aikana. Palautusvaiheessa rahat pyritään saamaan ulos rahoitusjärjestelmästä esimerkiksi valelaskujen avulla ja ne voidaan käyttää sen jälkeen terrorismin rahoittamiseen, kuten tarvikkeisiin ja työkaluihin, joita käytetään terrorismissa. (Andersén 2020, 23.)

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä työkaluina on talouspakotteet ja jäädytyspäätökset yhdessä lainsäädännön kanssa. Lainsäädännöllä voidaan varmistaa toimien asianmukaisuus ja riittävyys, velvoittamalla esimerkiksi ilmoitusvelvolliset toimimaan lainsäädännön vaatimalla tavalla. Lisäksi estämistyö vaatii kansainvälistä yhteistyötä, jotta kansainvälistä epäilyttävää toimintaa voidaan selvittää ja estää. (Rahanpesu.fi 2023a.) Suomessa muun muassa aluehallintovirasto on osallistunut aktiivisesti vuoden 2022 aikana myös kansainväliseen yhteistyöhön muun muassa Islannin valvontaviranomaisten ja FATF-ryhmän kanssa (Aluehallintovirasto 2023e, 29).

Rahanpesu vaikuttaa myös yhteiskuntaan haitallisesti rahallisten menetyksien lisäksi. Yhteiskunnalliset vaikutukset, joita rahanpesu aiheuttaa, voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen. Näitä osa-alueita ovat taloudelliset vaikutukset, sosiaaliset vaikutukset ja poliittiset vaikutukset. Esimerkiksi talouselämän luotettavuuden rapautuminen rahanpesun vuoksi on taloudellinen vaikutus. Konkreettisia vaikutuksia ovat muun muassa varallisuuden vääristymät, sekä kaupan häiriytyminen. Sosiaalisena vaikutuksena on muun muassa rikollisuuden kasvu. Rahanpesu ja laittomat taloudelliset toiminnot voivat johtaa myös koulutus- ja sivistystason nousun hidastumiseen, kun ei pyritä toimimaan sovittujen sääntöjen mukaisesti. Lisäksi poliittisen ja taloudellisen järjestelmään kohdistuva luottamus voi laskea. Poliittisia vaikutuksia on luottamuksen laskun lisäksi järjestelmän vääristyminen ja rikollisuuden lisääntyminen politiikassa. (Andersén 2020, 39–40.)

2.2 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät lait

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen pohjautuu sekä kansainvälisiin, että kansallisiin lakeihin ja säädöksiin. Kansainvälisesti toimivan FATF:n suosituksiin perustuu myös Euroopan unionin rahanpesusäätely. (Andersén 2020, 14.) Kansallinen laki, eli laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä pohjautuu Euroopan unionin neljänteen rahanpesudirektiiviin (Hirvonen & Määttä 2018, 306). Kansallisella tasolla lainsäädäntö määrittelee tarkemmin, mikä on kiellettyä ja millaisia velvoitteita eri toimijoilla on. Eri toimialoilla valvovat viranomaiset tarjoavat tarkempia toimintaohjeita. (Andersén 2020, 55.) Estämistyön onnistumiseksi on lainsäädäntöä kehitettävä ja lain noudattamisessa on valvottava toimijoita (Rahanpesu.fi 2023a).

Kuva 1 Rahanpesun estämisen mekanismi sääntelyssä (Andersén 2020).

2.2.1 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

Vuonna 2017 astui voimaan uusi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annettu laki, joka pohjautuu Euroopan unionin neljänteen rahanpesudirektiiviin yhdessä rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain kanssa (Hirvonen & Määttä 2018, 306). Uusi laki korvasi vuonna 2008 voimaan tulleen lain. Tavoitteena rahanpesulailla on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, sekä edistää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen paljastamista ja selvittämistä, tehostaa jäljittämää ja takaisinsaamaan rikoksen tuottamaa hyötyä. Rahanpesulailla täytäntöön pantiin neljäs rahanpesudirektiivi ja toinen maksajan tiedot -asetus kansallisella tasolla. Keskeisimpiä säännöksiä rahanpesulaissa on sääntely riskiarvioista, tosiasiallisia edunsaajia koskevasta rekisteristä, viranomaisyhteistyöstä ja viranomaisvalvonnasta. Rahanpesulaissa on säädöksiä myös valvontarekisteristä rahanpesuun liittyen. Uusi rahanpesulaki perustuu riskien arvioimiseen vahvemmin kuin edeltäjänsä. (Isoaho & Kaski 2021, 29; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 1:2 §.) Rahanpesulaki määrittelee päivittämään muun muassa riskiarvion säännöllisesti. Laki velvoittaa toimijoita pyrkimään omilla toimillaan ehkäisemään rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Toimijoilla on velvollisuus myös ilmoittaa epäilyttäviä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Rahanpesulaki säättää toimijoiden valvonnasta ja hallinnollisista seuraamuksista koskien laiminlyöntejä. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 1§, 2:1–3 §, 4:1 §, 7:3 §, 8:1–3 §; Rahanpesu.fi 2023b.)

2.2.2 Muut lait ja säädökset

Muita kansallisia rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyviä lakeja ovat rahanpesun selvittelykeskuksesta annettu laki, laki virtuaalivaluutan tarjoajista, laki pankki- tai maksutilien valvontajärjestelmästä ja rikoslaki. Rahanpesuselvittelykeskuksesta annettu laki koskee keskusrikospoliisin yhteydessä olevaa yksikköä, josta on kerrottu tarkemmin luvussa 3.2 Rahanpesun selvittelykeskus. Laki määrittelee yksikön tehtävät ja antaa tarvittavat tiedonsaantioikeudet tehtävien hoitamiseen. Laki antaa rahanpesun selvittelykeskukselle mahdollisuuden määrätä keskeytettäväksi epäillyn liiketoiminnan enintään kymmenen arkipäivän ajaksi tietyissä välttämättömissä tilanteissa. (Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta 445/2017, 2 §, 4 §, 6.1§; Rahanpesu.fi 2023b.)

Laki virtuaalivaluutan tarjoajista koskee virtuaalivaluutan tarjoajien liiketoimintaa. Näitä tarjoajia ovat muun muassa liikkeeseenlaskijat ja vaihtopalvelua tarjoajat. Laki on täytäntöön pantu kansallisella tasolla Euroopan unionin viidennestä rahanpesudirektiivistä. Laki edellyttää virtuaalivaluutan tarjoajia rekisteröitymään rekisteriin, jota ylläpitää Finanssivalvonta. (Laki virtuaalivaluutan tarjoajista 572/2019, 5 §; Rahanpesu.fi 2023b.)

Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä parantaa sähköistä tiedonsaantia esimerkiksi kansalaisten pankki- ja maksutileistä. Tämä taas vaikuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen edistämällä sitä. Laki on toimeenpantu myös Euroopan unionin viidennestä rahanpesudirektiivistä. Lain piiriin kuuluvat toimivaltaiset viranomaiset ovat rahanpesun selvittelykeskus, poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli, Verohallinto, Finanssivalvonta, Patentti- ja rekisterihallitus, Ulosottolaitos, Poliisihallitus, aluehallintovirasto, Asianajajaliitto ja Puolustusvoimat, sekä Ahvenanmaalla toimivat viranomaiset. (Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä 571/2019, 1 §, 3 §; Rahanpesu.fi 2023b.)

Rikoslaki antaa muun muassa viranomaisille valtuudet rangaista ja ottaa varat pois rikoksen tekijältä, jos ne ovat peräisin rikoksesta. Rikoslaki lisäksi sisältää tunnusmerkistön rahanpesurikoksesta. (Rahanpesu.fi 2023b; Rikoslaki 39/1889, 32 §.) Esimerkiksi sääntely koskien terrorismin rahoittamisen estämisestä löytyy rikoslain 34 a luvusta (Isoaho & Kaski 2021, 30; Rikoslaki 39/1889, 34 a §).

Asetuksia rahanpesuun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ovat valtioneuvoston asetus menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Asetusta käytetään tilanteissa, kun ilmoitusvelvollinen voi soveltaa yksinkertaistettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi tietyissä tilanteissa, tai kun ilmoitusvelvollisen täytyy käyttää tehostettua menettelyä asiakkaan tuntemiseksi. Asetus lisäksi määrittelee riskitekijät, jotka voivat lisätä tai vähentää riskiä. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi tekijät, jotka liittyvät asiakkaaseen, tai palveluun. (Rahanpesu.fi 2023b; Valtioneuvoston asetus menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä 929/2021, 1–2§.) Valtioneuvoston asetus poliittisesti vaikutusvaltaisista henkilöistä koskee rahanpesulaissa merkittävistä julkisista tehtävistä, joissa poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö toimii tai on toiminut. Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, henkilön perheenjäsen tai läheinen nostaa riskiä ja edellyttää tehostettua menette-

lyä asiakkaan tunnistamisessa. (Rahanpesu.fi 2023b; Valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetuista merkittävistä julkisista tehtävistä 610/2019, 1§.)

FATF on hallitusten yhteistyöelin, joka antaa suosituksia kansainvälisellä tasolla. Lisäksi suosituksia antavat muun muassa United Nations Security Council resolution (UNSCR), International Organization of Securities Commissions (IOSCO) ja Wolfsberg-ohjeet. Asiakkaan tunnistaminen ja tunteminen on keskeisintä näissä suosituksissa. Kansainvälisellä tasolla sääntelystä sopiminen on haastavaa esimerkiksi kulttuuristen erojen, juridisten käsitteiden ja dokumentoimisen vuoksi. Lisäksi maa- ja toimialakohtaisissa käsittelytavoissa on eroja. (Andersén 2020, 144.)

Euroopan unionin sääntely pohjautuu edellä mainittujen tahojen suosituksiin. Keskeisintä Euroopan unionin tasolla on Rahanpesudirektiivi ja -asetus. Eri toimialojen valvontaorganisaatioilla on ohjeistuksia rahanpesun estämiseksi EU-tasolla. (Andersén 2020, 144–145.) Rahanpesudirektiivi on täytäntöön pantu kansallisilla laeilla. Asetuksia taas sovelletaan sellaisinaan. Rahanpesudirektiivejä on neljäs ja viides rahanpesudirektiivi. Neljännen rahanpesudirektiivin tavoitteita on suojata unionin rahoitusjärjestelmän vakautta ja uskottavuutta, sekä estää rahoitusjärjestelmän käyttöä rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen. Yhtenä tavoitteena on sääntely-ympäristön luominen, jossa yritykset voivat kasvattaa liiketoimintaansa ilman suhteettoman suuria kustannuksia, jotka johtuvat sääntelyn noudattamisesta. Neljännen rahanpesudirektiivin säädettäviä asioita ovat esimerkiksi asiakkaan tuntemisvelvollisuus, tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista koskevat tiedot, ilmoitusvelvollisuudet ja rahanpesun selvittelykeskusten yhteistyön lisääminen. Lisäksi direktiivi velvoittaa laatimaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisesta riskiarvioita. Suomessa säädetty rahanpesulaki vuonna 2017 on neljännen direktiivin täytäntöön panema. (Direktiivit 2015, 1 artikla, 7 artikla, 11 artikla, 30 artikla, 49 artikla; Rahanpesu.fi 2023b.)

Viides rahanpesudirektiivi on erityisesti Eurooppaan suuntautuneiden terrori-iskujen seurausta. Terrori-iskujen yhteydessä tuli ilmi uusia rahoittamis- ja toteuttamistapoja terroristiryhmien operatioissa. Näin ollen Euroopan unionin lainsäädännön piiriin haluttiin tuoda rahoituspalvelut, jotka hyödyntävät nykyaikaista teknologiaa. Direktiivi velvoittaa jäsenvaltioita ottamaan käyttöön automatisoituja järjestelmiä. Näiden järjestelmien avulla voidaan viranomaisille toimittaa pankki- ja maksutilien haltioita koskevia tietoja. Direktiivi lisäksi tarkentaa ja laajentaa asiakkaan tuntemiseen liit-

tyvää menettelyä ja tuntemismenettelyä. Suomessa direktiivi on täytäntöön pantu pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetulla lailla, virtuaalivaluutan tarjoajista annetulla lailla. Lisäksi on tehty muutoksia rahanpesulakiin. (Direktiivit 2015; Rahanpesu.fi 2023b.)

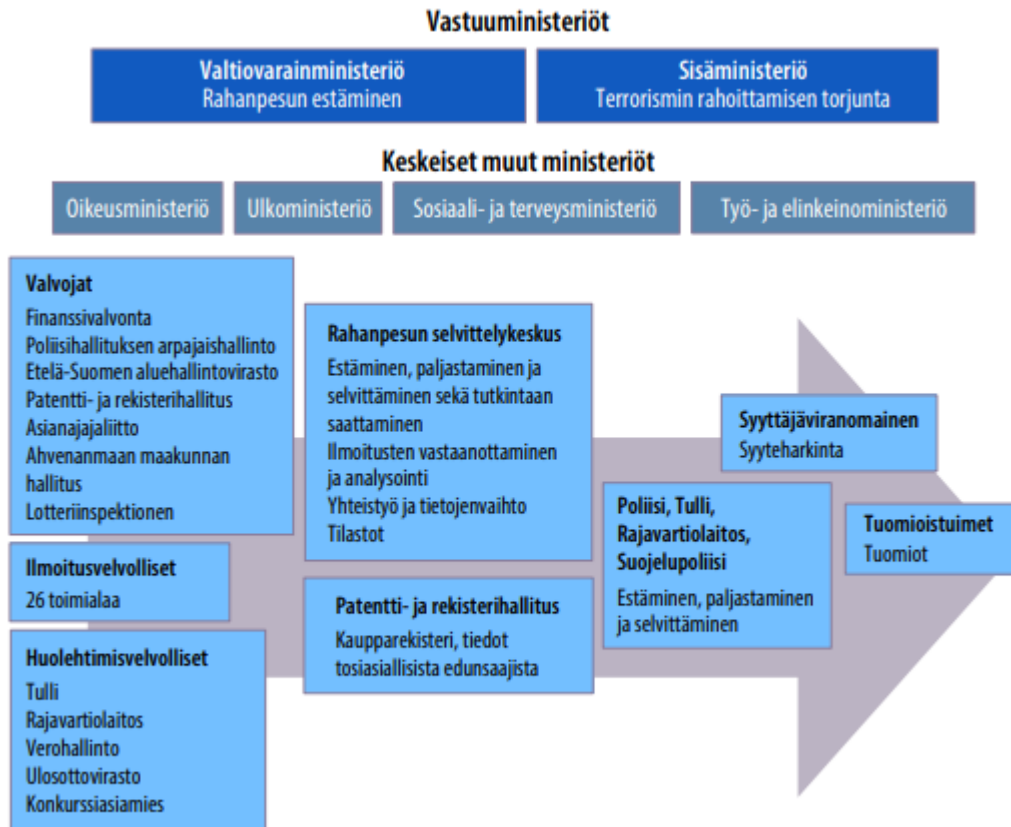
Asetuksista toinen maksajan tiedot -asetus sisältää sääntelyä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä Euroopan unionissa. Tämä asetus perustuu FATF:n kansainvälisiin suosituksiin ja sen tarkoitus on toimeenpanna FATF:n suositus sähköisistä varainsiirroista koko Euroopan unionin alueella. Asetuksessa säädetään tiedoista, jotka koskevat maksajaa ja maksunsaajia. (Asetukset 2015, 1 artikla; Rahanpesu.fi 2023b.)

EU:n rahanpesupaketti on Euroopan komission vuonna 2021 antama neljän lainsäädännön ehdotus, joka auttaa tehostamaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa. Rahanpesupaketin tavoitteena on sääntelyn vahvistaminen Euroopan unionin tasolla, valvontakäytäntöjen yhtenäistäminen, torjunnan koordinoinnin parantaminen ja lisäksi uuden valvonta- ja koordinoituviranomaisen perustaminen. Euroopan unionin toimintapolitiikan kansainvälisen ulottuvuuden vahvistaminen on myös yhtenä tavoitteena. Rahanpesupakettiin sisältyy neljä säädösehdotusta, jotka ovat uuden valvontaviranomaisen (AMLA) perustamista koskeva asetus, rahanpesun torjuntaa koskeva asetus, jossa on säännöksiä esimerkiksi tosiasiallisista edunsaajista ja asiakkaan tuntemisvelvoitteista (AMLR), kuudes rahanpesudirektiivi (AMLD6) ja uudelleenlaadinta maksajan tiedot -asetuksesta (TFR), joka koskee kryptovaluuttojen tarjoajia. (Rahanpesu.fi 2023b.)

3 VALVOVAT VIRANOMAISET

Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista valvovat ja säättävät sekä kansainväliset, että kansalliset viranomaiset. Kansainvälisiä viranomaisia ovat Euroopan unionin ohella FATF, joiden suosituksiin ja lainsäädäntöön perustuu kansallinen lainsäädäntö. (Andersén 2020, 14.) Rahanpesulain 7 luvussa säädetään rahanpesun valvonnasta, joka määrittelee mitkä viranomaiset valvovat Suomessa toimivia ilmoitusvelvollisia. Valvovia viranomaisia ovat muun muassa aluehallintovirasto, Poliisihallituksen arpajaishallinto, patentti- ja rekisterihallitus (PRH), finanssivalvonta ja asianajajaliitto. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 7§.) Ilmoitukset epäilyttävästä liiketoimesta selvittää keskusrikospoliisin alaisuudessa toimiva rahanpesun selvittelykeskus. Eri ministeriöt huolehtivat lainsäädännöstä ja kansainvälisten asioiden koordinaatiosta yhteistyöministeriöiden kanssa. Patentti- ja rekisterihallituksen tehtäviin kuuluu lisäksi edunsaajien rekisteröinti. Poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos ja suojelupoliisi osallistuvat rikollisuuden torjuntaan, syyttäjälaitos syyteharkintaan ja tuomioistuimet tuomioihin. (Rahanpesu.fi 2023c.)

Tässä luvussa keskitytään tärkeimpiin pääasiassa Suomessa toimiviin viranomaisiin, mutta käydään myös läpi kansainväliset viranomaiset, sillä heidän toiminta vaikuttaa myös Suomessa toimiiviin viranomaisiin. Näitä viranomaisia ovat aluehallintovirasto, rahanpesun selvittelykeskus ja ministeriöt. Muissa toimijoissa käsitellään FATF, Finanssivalvonta, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallituksen arpajaishallitus ja Asianajajaliitto.

Kuva 2 Keskeiset toimijat rahapesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä (Isoaho & Kaski 2021).

3.1 Aluehallintovirasto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston tehtäviin kuuluu valvoa rahapesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain noudattamista ja pitää yllä rahapesun valvontarekisteriä. Valvonta on valtakunnallista ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston erikoistumistehtävä. (Aluehallintovirasto 2023b, 44.) Toimijana Etelä-Suomen aluehallintovirasto on näkyvin viranomainen kirjanpitäjien näkökulmasta, sillä se valvoo kirjanpitäjiä, jotka ovat ilmoitusvelvollisia.

Aluehallintovirastolla on oikeus saada pyytämänsä tiedot ja selvitykset, kuten riskiarviot, maksutta ja salassapitosäännösten estämättä, jotta säännösten tai määräysten mukainen valvontatehtävä onnistuu. Lisäksi ilmoitusvelvollisen toimipaikkaan voidaan tehdä tarkastus aluehallintoviraston toimesta. (Aluehallintovirasto 2023d, 39.) Vuoden 2022 aikana aluehallintovirasto on tehnyt tarkastuksia 13. Näistä neljä on tehty asiakirjatarkastuksena ja yhdeksän paikan päällä. Tarkastukset

kohdistuivat tilitoimistoihin, välitysliikkeisiin, yhteen valuutanvaihtoliikkeeseen ja taidekauppiaaseen. Ilmoitusvelvollisten tekemien riskiarvioiden valvontaan liittyen aluehallintovirasto teki riskiarviopyyntöjä noin 175 kappaletta ja kartoitti näihin liittyen riskitietoisuutta rahanpesun suhteen eri aloilla ja lisäksi valvoi ilmoitusvelvollisten tekemien riskiarvioiden laatua. (Aluehallintovirasto 2023e, 28–29.) Tarkastusten linjaa on kiristetty asteittain vuodesta 2021, jolloin aluehallintovirasto on keskittynyt tarkastuksissa ohjeistamaan ja kehottamaan laittaan asiat kuntoon. Vuoden 2022 tarkastusten seurauksena harkinnassa on rike- ja seuraamusmaksuja. (Fredman 2023.)

Valvontaviranomaisen on laadittava myös oma riskiarvio ilmoitusvelvollisten riskeistä, jotka liittyvät rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Laatiessa riskiarvion, aluehallintoviraston on otettava huomioon Euroopan unionin ja Suomen kansallinen riskiarvio, sekä riskit, jotka liittyvät rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Lisäksi täytyy ottaa huomioon ilmoitusvelvolliset ja esimerkiksi ilmoitusvelvollisten asiakkaisiin liittyvät riskit, jotka liittyvät rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Aluehallintoviraston täytyy päivittää omaa riskiarviota säännöllisesti ja lisäksi arvion yhteenvedo on julkistettava. (Andersén 2020, 64–65.) Aluehallintovirasto on kehittänyt omaa riskiarviotaan ja laatinut oman uuden valvojakohtaisen riskiarvion vuoden 2022 lopussa (Aluehallintovirasto 2023e, 29).

Toimiala	Riskitaso	Lukumäärä
Tavarakauppiat (TK)	3	50
Panttilainauslaitokset (PL)	3	13
Taidekauppiat (TD)	3	62
Kiinteistönvälitysliikkeet (KV)	3	1629
Valuutanvaihto (VA)	3	13
Kirjanpitäjät (KIP)	3	2503
Rahoituspalvelut (RAH)	2	60
Veroneuvojat (VE)	2	30
Oikeudelliset palvelut (OI)	2	164
Perintätoimistot (PE)	2	85
Yrityspalvelut (YR)	2	256
Sijoituspalvelujen oheispalvelut (SIO)	2	12

Kuva 3 Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialakohtainen riskiarvio (Aluehallintovirasto 2023c).

Yllä olevassa kuvassa aluehallintovirasto on arvioinut laatimiensa riskiarvioiden perusteella kokonaisriskitason toimialakohtaisesti asteikolla 1–4. Arvolla yksi riski on vähäinen, arvolla kaksi riski on kohtalaisen merkittävä, arvolla 3 riski on merkittävä ja arvolla neljä riski on erittäin merkittävä.

Arvioinnissa on huomioitu tunnistetut uhat sekä haavoittuvuudet ja riskejä vähentävät tekijät toimialakohtaisesti. Aluehallintoviraston tekemän riskiarvion pohjalta kirjanpito-sektori poikkeaa muista suuririskistä toimialoista, sillä kirjanpitäjien asiakassuhteet ovat pitkäaikaisia ja lähtökohtaisesti asiakkaat tunnetaan hyvin. Sektorin haavoittuvuutta lisää kuitenkin esimerkiksi vaihteleva tietotaso velvoitteista rahanpesuun liittyen. Haavoittuvuutta lisää myös resurssien vähäisyys kirjanpitäjien määrään verrattuna. (Aluehallintovirasto 2023c.)

Aluehallintovirastolla on myös mahdollisuus puuttua ilmoitusvelvollisen toimintaan erilaisin toimenpitein, jos huomaa puutteita rahanpesulain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisessa rahanpesulain 8 luvun perusteella (Aluehallintovirasto 2023d, 39; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 8 §). Rahanpesulain 8 luvussa säädetään hallinnollisista seuraamuksista, jonka mukaan valvontaviranomainen voi määrätä hallinnollisia seuraamuksia, kuten rikemaksun tai seuraamusmaksun ilmoitusvelvolliselle esimerkiksi tilitoimistolle. Valvontaviranomainen voi myös antaa julkisen varoituksen ilmoitusvelvolliselle. (Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 8:1–3 §, Rahanpesu.fi 2023e.)

Hallinnollisia seuraamuksia voivat olla julkinen varoitus, rikemaksu tai seuraamusmaksu. Aluehallintoviraston verkkosivuilla julkaistaan kaikki hallinnolliset sanktiopäätökset. (Aluehallintovirasto 2023d, 39–40.) Julkinen varoitus ja rikemaksu voidaan määrätä, jos ankarampaan seuraamukseen ei kokonaisarvion perusteella ole aihetta. Seuraamusmaksu voidaan määrätä vakavimmista rikkomuksista. Seuraamus- ja rikemaksu maksetaan valtiolle. Näiden maksujen suuruus perustuu kokonaisharkintaa, johon vaikuttavat esimerkiksi menettelyn kesto-aika, laajuus ja laatu. Lisäksi maksumuun vaikuttaa myös se, onko ilmoitusvelvollinen luonnollinen henkilö vai oikeushenkilö. Oikeushenkilön saama rikemaksu on 1 000 euron ja 100 000 euron välillä, kun taas luonnollisella henkilöllä 500 euron ja 10 000 euron välillä. Seuraamusmaksun taas määrittelee se, kuinka suuri hyöty on menettelyllä saatu. Enimmäismäärä on joko kaksi kertaa niin suuri, kuin saatu hyöty tai miljoona euroa, kumpi on suurempi. Seuraamusmaksu voidaan määrätä vaihtoehtoisesti oikeushenkilön sijaan sen johtoon kuuluvalla henkilöllä, jos hän on vaikuttanut esimerkiksi laiminlyönnillään rikkomukseen. Luonnollinen henkilö ei voi kuitenkaan saada seuraamusmaksua, jos teko on laissa säädetty rangaistavaksi. (Rahanpesu.fi 2023e.)

Rikemaksuun voidaan päätyä, jos ilmoitusvelvollinen tahallaan tai huolimattomuudellaan rikkoo tai laiminlyö velvoitetta:

1. tuntee asiakas, tai arvioida ja yksilöidä riskejä, jotka liittyvät rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen
2. tunnistaa asiakas ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys
3. säilyttää tiedot, jotka koskevat asiakkaan tuntemista
4. hankkia tietoa asiakkaasta, seurata jatkuvasti asiakassuhdetta ja ottaa selvää asiakkaan liiketoimista, jotka poikkeavat tavanomaisesta
5. tosiasiallisen edunsaajan tunnistamisesta
6. tehostetun menetelmän soveltamisesta asiakkaan tuntemiseksi
7. asiakkaan tunnistamisessa, kun asiakas ei ole läsnä ja henkilöllisyys todennetaan
8. riskiperusteisen menettelyn laatimisesta ja noudattamisesta, kun arvioidaan, onko asiakas poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani
9. tehostetun menettelyn soveltamisessa Euroopan talousalueen ulkopuoliseen korkean riskin valtioon liittyvän asiakkaan tuntemiseksi
10. tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle
11. rekisteröityä valvontarekisteriin
12. menettelyohjeiden laatimisesta, kun ilmoitetaan rikkomusepäily
13. työntekijöiden koulutuksen järjestämisestä, suojelusta taikka toimintaohjeiden laatimisesta

Jos edellä listattuja velvoitteita laiminlyödään tai rikotaan huolimattomuudella tai tahallaan toistuvasti, vakavasti ja järjestelmällisesti, voi aluehallintovirasto määrätä seuraamusmaksun. Tämä ei kuitenkaan koske velvoitetta hakeutua rahanpesun valvontarekisteriin. Julkiseen varoitukseen voidaan päätyä, jos ilmoitusvelvollinen esimerkiksi toimii rahanpesulain nojalla annettujen määräysten vastaisesti, kuitenkin niin että asia ei kokonaisuutena edellytä ankarampiin toimenpiteisiin. (Aluehallintovirasto 2023d, 39–40.)

3.2 Rahanpesun selvittelykeskus

Suomessa toimiva rahanpesun selvittelykeskus toimii keskusrikospoliisin yhteydessä. Selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluu ottaa vastaan ja analysoida keskukselle tulleet rahanpesuepäilyilmoitukset. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskus huolehtii mahdollisesta ensivaiheen poliisitutkinnasta ja ilmoitusten saattamisesta esitutkintaan. (Andersén 2020, 14; Rahanpesu.fi 2023e.) Selvittelykeskus on perustettu vuonna 1998 yhdeksi keskusrikospoliisin tiedusteluosaston linjaksi. Toiminnot ovat selvittelykeskuksessa jakautuneet neljäksi eri ryhmäksi, joita ovat ilmoitusten vastaanotto -

ryhmä, selvittelyryhmät, erityisselvittelyryhmä ja analyysiryhmä. Ilmoitusten vastaanotto -ryhmä nimensä mukaisesti vastaanottaa saapuvat ilmoitukset, tarkistaa ja priorisoi ilmoitukset. Selvittelyryhmiä on kaksi, jotka keskittyvät rahanpesun selvittelyyn. Erityisselvittelyryhmä on erikoistunut terrorismin rahoittamisen torjuntaan ja virtuaalivaluuttoihin. Analyysiryhmä käsittää IT ja analyysi -toiminnot. (Keskusrikospoliisi 2023b, 11.)

Rahanpesun selvittelykeskus toimii myös yhteistyössä sekä kansainvälisten ja kotimaisten toimijoiden ja viranomaisten kanssa selvittääkseen tapaukset. Rahanpesun selvittelykeskus tuottaa myös tilastot ja vuosikertomukset kansallisesta rahanpesun ja terrorismin estämisestä. Lisäksi selvittelykeskuksella on oikeus jäädyttää luonnollisen tai oikeushenkilön varat, jos henkilön on syytä epäillä syyllistyneen terrorismirikokseen. (Rahanpesu.fi 2023e.)

3.3 Ministeriöt

Sisäministeriö ja valtiovarainministeriö ovat vastuuministeriöinä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Sisäministeriö vastaa rahanpesun selvittelykeskuksesta annetusta laista ja säädöksistä, kansallisen riskiarvion laadinnasta terrorismin rahoittamiseen liittyen ja toimenpidesuunnitelmasta harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiassa. Valtiovarainministeriön vastuulla ovat rahanpesulaki, säädökset ja kansallinen riskiarvio liittyen rahanpesuun. Lisäksi valtiovarainministeriö koordinoi kansallisella tasolla kansainvälisiä rahanpesuasioita. (Rahanpesu.fi 2023e.)

Sisäministeriön ja valtiovarainministeriön lisäksi yhteistyöhön osallistuvat myös ulkoministeriö, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Ulkoministeriön vastuulla on kansainvälisten finanssipakotteiden täytäntöönpanojen koordinointi Suomessa. (Rahanpesu.fi 2023e.) Ulkoministeriö osallistuu korruption, rahanpesun sekä terrorismin rahoituksen estämiseen kehitysyhteistyönä. Kehitysyhteistyö koostuu valvonnasta ja riskienhallinnasta, joiden pohja on useissa kansainvälisissä korruptionvastaisissa yleissopimuksissa. Lisäksi Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) ohjeet korruption vastaisuudesta ohjaa kehitysyhteistyötä. (Ulkoministeriö 2023a.) Oikeusministeriö osallistuu muun muassa syksyn 2023 aikana järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen strategian päivittämiseen asettamalla työryhmän. Hanke on pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyvä ja työryhmän tehtävänä on pohtia muun muassa

assa rahanpesun torjuntaan ja rikoshyödyn poisottamiseen liittyvän toiminnan tehostamista. (Valtioneuvosto 2023.) Työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu Suomen kestävän kasvun ohjelmaan, jossa yhtenä kohteena on rahanpesun torjunta. Tässä hankkeessa työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä valtiovarainministeriön kanssa uudistaa esimerkiksi viranomaisten tiedonsaantia rahanpesun estämiseksi tehostamalla sitä. Uudistamiseen sisältyy myös lainsäädäntömuutostarpeita. Hanke toteutetaan vuosien 2021 ja 2026 välisenä aikana. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023.)

3.4 Muut viranomaiset

Kansalliset, eli Suomessa toimivat viranomaiset ovat Finanssivalvonta, Patentti- ja rekisterihallitus Poliisihallituksen arpajaishallinto, ja Asianajajaliitto. Finanssivalvonnan tehtäviin kuuluu myös valvoa maksajan tiedot -asetuksen noudattamista omien valvottavien ilmoitusvelvollisten osalta. Näitä ilmoitusvelvollisia on muun muassa pankit ja vakuutusyhtiöt siltä osin, kun ne vastaanottavat tai lähettävät varainsiirtoja, jotka ovat asetuksessa tarkoitettuja. (Andersén 2020, 147.) Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) vastuulla on tosiallisten edunsaajia koskevien tietojen rekisteröinti ja päivittäminen kaupparekisteriin (Rahanpesu.fi 2023e). Lisäksi PRH on tilintarkastajien valvontaviranomainen. Poliisihallituksen arpajaishallinnon tehtävänä on valvoa rahapeliyhteisöä. Asianajajaliitto taas valvoo asianajajia. (Isoaho & Kaski 2021, 19–20.) Verohallinto on voinut vuonna 2015 tehdyn lakimuutoksen jälkeen saada tietoja rahanpesun selvittelykeskukselta verorikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Käytännössä yhteistyötä koordinoi ja hoitaa keskusrikospoliisiin sijoitettu Verohallinnon yhdyshenkilö. (Hirvonen, Määttä 2018, 308–309.)

Omassa toiminnassaan poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos osallistuvat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen. Lisäksi edellä mainitut viranomaiset toimivat toimivaltansa puitteissa esitutkintaviranomaisina rahanpesurikoksissa. Kaikkein vakavampia kansallisen turvallisuuden uhkia esimerkiksi terrorismia, torjuu ja ennaltaehkäisee suojelupoliisi. Lisäksi rahanpesulakiin liittyen joitain viranomaisia koskee huolehtimisvelvollisuus. Näitä viranomaisia ovat Tulli, Rajavartiolaitos, veroviranomainen ja ulosottoviranomainen. Huolehtimisvelvollisuus velvoittaa viranomaisia kiinnittämään omassa toiminnassaan huomiota rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja lisäksi viranomaisten täytyy tehdä ilmoitus epäilyttävistä liiketoimista tai terrorismin rahoittamisen epäilyistä omien tehtäviensä hoidon yhteydessä. Ilmoitus tulee tehdä rahanpesun selvittelykeskukselle. (Isoaho & Kaski 2021, 24.)

Euroopan unionissa toimii EU:n komissio ja muut Euroopan unionin tasolla toimivat valvontaorganisaatiot, kuten European Banking Authority (EBA), European Securities and Markets Authority (ESMA) ja European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA). EBA (pankki), ESMA (arvopaperi) ja EIOPA (vakuutus) antavat omia ohjeistuksia rahanpesun estämiseen liittyen. (Andersén 2020, 145.) Lainsäädäntöä, sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä käsitellään Euroopan unionissa talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa, sekä Euroopan parlamentin talous- ja raha-asian valiokunnassa. (Rahanpesu.fi 2023e.)

Kansainvälisiä viranomaisia ovat FATF, Egmont-ryhmä, MONEYVAL, Europol, Interpol ja UNODC, joka toimii hallitustenvälisenä ryhmänä. FATF on näkyvin toimija ja sen tehtävänä on luoda toimintaohjeita rahanpesun, terrorismin ja joukkotuhoaseiden rahoittamisen estämiseksi. Lisäksi FATF tekee tarkastuksia jäsenmaihinsa. (Andersén 2020, 145–146.) Suomeen on tehty tarkastus viimeksi 2019, jolloin FATF on asettanut Suomen tehostettuun seurantaan ja antanut Suomelle lukuisia kehityskohteita. Tarkastuksen jälkeen Suomi on raportoinut vuosittain omasta edistymisestään ja vahvistanut omaa edistämistyötään. Suomi on muuttanut muun muassa omaa lainsäädäntöään viimeksi vuoden 2023, jolloin rahanpesu lakia päivitettiin valvontaviranomaisten toimivaltuuksien osalta jäädytys- ja pakotelistoihin liittyen. Seuraava maa-arviointi Suomesta tehdään vuosina 2027–2028. (Rahanpesu.fi 2023d.)

4 RAHANPESULAIN MUKAISET VELVOLLISUUDET

Rahanpesulaki määrittelee ilmoitusvelvolliset, jotka kuuluvat lain soveltamisalan piiriin. Näitä ilmoitusvelvollisia, joita Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo, ovat muun muassa yrityskonsultointia ja sijoituspalvelun oheispalveluita tarjoavat, panttilainauslaitokset, rahoituspalveluita tarjoavat yritykset, jotka eivät ole Finanssivalvonnan valvottavia, valuutan vaihtajat, kiinteistövälitysliikkeet ja vuokrahuoneiston välitysliikkeet, perintätoimistot, yrityspalvelun tarjoajat, veroneuvojat, ja kirjanpitäjät. Lisäksi myös tavaroita tai taide-esineitä myyvät tai välittävät toimijat, jotka ottavat vastaan käteisenä tai maksusuorituksena yhtenä tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina vähintään 10 000 euroa. (Aluehallintovirasto 2023d, 5–6; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 1:2.1 §.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään liike- tai ammattitoimintana kirjanpitotehtäviä hoitaviin toimijoihin, eli kirjanpitäjiin.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimintasuunnitelma 2023 mukaan rahanpesuvalvontarekisterissä on noin 2 800 ilmoitusvelvollista. Kaiken kaikkiaan valvottavia ilmoitusvelvollisia on noin 4 560 mukaan lukien muiden aluehallintovirastojen rekistereihin merkityt tai luvan saaneet toimijat. Näitä rekistereitä voivat olla joko välitysliikerekisteri, perintätoimenharjoittajien rekisteri tai luotonantajan ja vertaislainanvälittäjärekisteri. (Aluehallintovirasto 2023b, 44.) Valvottavista ilmoitusvelvollisista kirjanpitäjiä on noin 2500 (Aluehallintovirasto 202c).

Rahanpesulain mukaan kirjanpitäjillä on velvoitteita koskien rahanpesua ja heidän täytyy toimia niiden mukaan. Velvoitteita ovat esimerkiksi asiakkaan tunnistamiseen ja todentamiseen liittyvät velvoitteet, velvollisuus laatia ja päivittää riskiarvio omasta toiminnasta ja asiakkaistaan, yritysasiakkaiden tosiasiallisten edunsaajien selvittämiseen liittyvä velvollisuus, velvollisuus asiakkaiden ja asiakkaiden liiketoiminnan tuntemiseen, velvollisuus ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista, velvollisuus huolehtia työntekijöiden kouluttamisesta rahanpesuun liittyen ja laatia myös ohjeistus työntekijöille, sekä velvollisuus hakeutua valvontarekisteriin. (Aluehallintovirasto 2023d, 7; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 2:3.1 §, 3:2.1 §, 3:4:1 §, 3:6.1 §, 4:1.1 §, 5:3.1 §, 9:1.1 §.)

- 1. Tunnista ja arvioi omaan liiketoimintaasi liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit ja laadi niitä koskeva riskiarvio.**
- 2. Päivitä riskiarviota säännöllisesti.**
- 3. Tunnista asiakkaasi ja todenna tämän henkilöllisyys. Tunnista myös asiakkaan edustaja ja todenna tämän henkilöllisyys sekä varmista edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta.**
- 4. Selvitä yritysasiakkaidesi tosiasialliset edunsaajat eli yrityksen omistajat sekä ne, jotka käyttävät yrityksessä määräysvaltaa.**
- 5. Tunne asiakkaasi ja tämän toiminta. Seuraa toimintaa jatkuvasti epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi.**
- 6. Ilmoita kaikista havaitsemistasi epäilyttävistä liiketoimista KRP:n rahanpesun selvittelykeskukselle. Tee ilmoitus myös silloin, kun olet kieltäytynyt asiakassuhteesta tai liiketoimesta sen epäilyttävyyden vuoksi.**
- 7. Laadi ohjeistus ja kouluta työntekijäsi toimimaan rahanpesulain velvoitteiden mukaisesti.**
- 8. Tarvittaessa hakeudu aluehallintoviraston pitämään rahanpesun valvontarekisteriin.**
- 9. Luo sisäinen, riippumaton kanava, jonka kautta työntekijäsi voivat ilmoittaa havaitsemistaan rahanpesulain rikkomuksista.**

Kuva 4 Rahanpesulain keskeiset velvoitteet ilmoitusvelvollisille (Aluehallintovirasto 2023d).

4.1 Riskiarvio

Riskiarviota tehdään monella eri tasolla rahanpesun torjunnaksi. Euroopan unionin tasolla tehdään riskiarvio, sekä kansallisella tasolla sisäministeriö laatii oman riskiarvion, kuin myös valvojatasaolla esimerkiksi Etelä-Suomen aluehallintovirasto laatii oman riskiarvion. Riskiarvion laatiminen koskee myös kirjanpitäjiä. (Andersén 2020, 63.) Kirjanpitäjät laativat oman riskiarvion, jossa arvioidaan toimintaan liittyviä haavoittuvuuksia, uhkatekijöitä ja riskejä, suunnitellaan ja toteutetaan hallintakeinoja, sekä arvioidaan jäännösriskiä. Organisaation johdon täytyy sitoutua riskiarvioon omalta osaltaan ja hyväksyä riskiarvio. (Andersén 2020, 66.) Riskiarviossa olevat toimintaohjeet ja käy-

tännöt pitäisi vastata todellisuudessa kirjanpitäjien omaa toimintaa. Tätä vastaavuutta voi aluehallintovirasto selvittää tarkastuksien aikana esimerkiksi haastattelemalla kirjanpitäjiä. (Fredman 2023.)

Kun arvioidaan omaan toimintaan liittyviä riskejä, haavoittuvuuksia ja uhkatekijöitä, täytyy Andersénin (2020, 65) mukaan ottaa huomioon oman toiminnan koko, luonne ja laajuus. Rahanpe-
sunsääntelyä mukaillen riskit voidaan jakaa muun muassa tuote-, palvelu- ja asiakaskohtaisiksi. Palveluihin liittyviä riskejä voidaan arvioida uhkatekijöiden ja haavoittuvuuksien mukaan. Uhkatekijöitä voivat olla esimerkiksi puutteet tai heikkoudet tilitoimistojen ja kirjanpitäjien toimintatavoissa, resursseissa tai osaamisessa. Uhkatekijöitä voivat taas olla rikolliset, rikollisryhmät tai henkilöt, jotka liittyvät ryhmän toimintaan. Lisäksi uhkatekijöitä voivat olla rikollisten toimintatavat eri rikostyy-
peissä esimerkiksi talousrikollisuus. Rikolliset pyrkivät hyväksikäyttämään kirjanpitäjien alaan liittyviä haavoittuvuuksia. Asiakkaisiin liittyvät riskit koskevat sekä vanhoja, että uusia asiakkaita. Nämä riskit voivat olla muun muassa maantieteellisiin alueisiin tai maihin liittyvät riskit, sekä liike-
toimiin liittyvät riskit. (Aluehallintovirasto 2021b, 5.) Kirjanpitäjiin liittyviä omia riskejä voivat esimerkiksi olla liian pieni tai väärin mitoitettu henkilöstöresurssi. Liian vähäinen henkilöstön kouluttami-
nen lisää myös riskiä. (Aluehallintovirasto 2023d, 13.)

Hallintakeinot, joilla pyritään vähentämään ja hallitsemaan riskejä, ovat myös tärkeä osa riskiarviota. Riskiarviossa arvioidaan myös hallintakeinoja, eli kuinka hyvin hallintakeinot toimivat todellisuudessa ja mitä puutteita ja haavoittuvuuksia niissä on. Hallintakeinot pitävät sisällään sisäiset toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonnan. Näiden on oltava riittävät tilitoimiston toimintaan suhteutettuna. Menettelytavat ja toimintaperiaatteet ovat käytänteitä, jotka liittyvät riskienhallintaan esimerkiksi asiakkaan tuntemiseen, sisäiseen valvontaan, raportointiin, tietojen tallentamiseen tai henkilöstön kouluttamiseen. Asiakassuhteiden kohdalla arvioidaan sitä, onko tarpeen käyttää yksinkertaistettua tai tehokasta tuntemismenettelyä (Aluehallintovirasto 2023d, 12). Toimintaperiaatteita ja menettelytapoja voidaan valvoa esimerkiksi sisäisillä tarkastuksilla, vaikkakaan se ei ole kaikkien kirjanpitäjien kohdalla oikea keino ottaen huomioon toiminnan koko, laajuus ja luonne. Vaan se voidaan toteuttaa myös muunlaisella valvonnalla. (Aluehallintovirasto 2021b, 6.) Asiakaskuntaa ja toimialoja täytyy arvioida myös pakoteriskien näkökulmasta. Lisäksi toimintaperiaatteita laadittaessa riskiarvioon pakotteiden näkökulmasta, on tärkeää arvioida, kuuluuko asiakas siihen asiakaskuntaan, johon voi kohdistua pakotteita, ja onko asiakkaan toiminta riskitoimialalla. Lisäksi on hyvä suunnitella mitä tehdään, jos asiakas tarkistuksessa saa pakoteosuman. (Kärkkäinen 2023, 72–73.)

Jäännösriskit ovat riskejä, jotka jäävät jäljelle riskienhallintakeinoista huolimatta. Jäännösriskeihin voidaan kohdistaa hallintakeinoja tai hyväksyä jäännösriskit. Lisäksi kirjanpitäjiin ja kirjanpitäjien harjoittamaan liiketoimintaan liittyvää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen kokonaisriskiä voidaan arvioida jäännösriskien perusteella. (Aluehallintovirasto 2021b, 6)

Riskiarviota täytyy päivittää säännöllisesti ja se on toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, ilman aiheutonta viivästystä viranomaisen pyynnöstä (Andersén 2020, 65). Vuoden 2022 aikana Etelä-Suomen aluehallintovirasto on tarkastanut eri alojen ilmoitusvelvollisten riskiarvioita, joiden mukana on ollut myös kirjanpitäjien riskiarvioita. Valtaosa riskiarvioista arvioitiin puutteellisiksi. Puutteellisissa riskiarvioissa osa oli liian suppeita kirjanpitäjien toimintaan nähden, tai luonteeltaan liian yleisiä. Lisäksi arvioita ei perusteltu useinkaan. (Aluehallintovirasto 2023a; Fredman 2023.) Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on oma lomakepohja riskiarvion laatimiseen, sekä ohje kaikille ilmoitusvelvollisille riskiarvion laatimiseen. Taloushallintoliitolta löytyy myös jäsenilleen tarkoitettu oma dokumentti riskiarvion laatimiseen. Ja lisäksi yksityiset palvelun tarjoajat tarjoavat esimerkiksi kirjanpitäjille työkaluja muun muassa asiakkaan tuntemiseen ja sitä kautta riskiarvioon liittyen. Kuitenkin jokainen kirjanpitäjä laatii ja ylläpitää omaa toimintaansa sopivaa riskiarviota, ottaen huomioon tilanteiden muuttumisen, kun on kyse rahanpesuriskistä (Andersén 2020, 70).

4.2 Velvollisuudet

Riskiarvion laatimisen lisäksi kirjanpitäjillä on myös useita velvollisuuksia asiakkaan tuntemiseen liittyen. Esimerkiksi rahanpesulain 3 luvussa säädetään asiakkaan tuntemisesta ja keskeinen tavoite lailla on, että kirjanpitäjät tuntevat asiakkaansa ja asiakkaiden toiminnan niin hyvin, että huomaavat siinä liiketoimet, jotka poikkeavat tavanomaisuudesta. Kokonaisuus asiakkaan tuntemiseen liittyen sisältää velvoitteet tunnistaa asiakas ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys, tunnistaa asiakkaan edustaja ja todentaa edustajan henkilöllisyys, tunnistaa tosiasialliset edunsaajat ja todentaa tarvittaessa henkilöllisyys, arvioida, onko tarpeen soveltaa tehostettua tuntemismenettelyä asiakassuhteessa ja hankkia tietoa asiakkaan ja asiakkaan tosiasiallisen edunsaajan toiminnasta, asiakkaan toiminnan seuraamiseen ja selvittää taustoja poikkeavissa liiketoimissa. (Aluehallintovirasto 2023d, 7, 12; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3 §.) Alla on kuvattu omissa kappaleissa erilaiset velvollisuudet ja ohjeistukset kenelle voi ilmoittaa esimerkiksi epäilyttävistä liiketoimista.

4.2.1 Valvontarekisteriin ilmoittautuminen

Rahanpesun valvontarekisteri on Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämä rekisteri, johon kirjanpitäjät kuuluvat ja johon kirjanpitäjien täytyy rekisteröityä. Rekisteri sujuvoittaa tiedotteiden ja ohjeiden jakamista ilmoitusvelvollisille. Lisäksi rekisterin tarkoituksena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontaa. (Aluehallintovirasto 2023d, 37.)

Velvollisuus rekisteröintiin koskee jokaista kirjanpitäjää, joka toimii omalla y-tunnuksellaan itsenäisesti. Eli esimerkiksi samaan konserniin tai saman henkilön omistukseen kuuluvien täytyy jokaisen rekisteröityä. Kirjanpitäjän tullessa lain soveltamisalaan, täytyy sen hakeutua 14 vuorokauden kuluessa valvontarekisteriin. Hakemus rekisteriin merkitsemiseksi tehdään aluehallintoviraston asiointipalvelussa sähköisesti. Hakemuksessa ilmoitetaan pääasiallinen elinkeinotoiminta, jonka perusteella hakija on ilmoitusvelvollinen. Rekisteriin rekisteröityminen on maksullista, jonka suuruus määräytyy valtioneuvoston asetuksessa aluehallintoviraston maksuista. Kirjanpitäjä voidaan poistaa rekisteristä, jos se ei harjoita enää rekisteröintivelvoitteen alaista toimintaa. Rekisteristä poistuminen tapahtuu Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimesta lopettamisilmoituksen perusteella. (Aluehallintovirasto 2023d, 37–38; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 5:3–4 §.)

4.2.2 Asiakkaan tunnistaminen

Rahanpesulain mukaan kirjanpitäjien on tunnistettava asiakkaat ja todennettava asiakkaiden henkilöllisyys aloitettaessa vakituinen asiakassuhde. Lisäksi asiakas täytyy tunnistaa aina ja todentaa asiakkaan henkilöllisyys, jos epäillään aiemmin asiakkaan henkilöllisyydessä käytettyjen todentamistietojen luotettavuutta ja riittävyttä. Asiakkaan tunnistaminen on asiakkaan henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella vapaamuotoisesti. Tunnistamiseksi voidaan esimerkiksi tiedustella asiakkaan nimi. (Aluehallintovirasto 2023d, 14; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:2 §.)

Kun asiakkaan henkilöllisyys todennetaan, varmennetaan tällöin asiakkaan henkilöllisyys asiakirjasta, joka on luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä. Näitä asiakirjoja voivat olla voimassa oleva ajokortti, henkilökortti, passi, kuvallinen KELA-kortti, pakolaisen matkustusasiakirja tai muukalaispassi, jotka ovat suomalaisen viranomaisen myöntämiä. Todentamiseen käyvät ulkomaan

passi tai muu matkustusasiakirjana hyväksyttävä henkilöllisyystodistus, jos ei ole suomalaisen viranomaisen myöntämää asiakirjaa. Oikeushenkilön kohdalla voidaan käyttää esimerkiksi kaupparekisteriotetta tunnistamisasiakirjana. Luonnollinen henkilö, joka toimii oikeushenkilön puolesta, täytyy myös tunnistaa ja todentaa hänen henkilöllisyytensä. Lisäksi on varmistettava, että kyseisellä luonnollisella henkilöllä on oikeus edustaa oikeushenkilöä. (Aluehallintovirasto 2023d, 14.)

Vakituinen asiakassuhde on pysyväisluonteinen suhde tai suhde, joka oletetaan tulevan pysyväksi yhteydenottohetkellä. Kun kirjanpitäjä solmii toimeksiantosopimuksen asiakkaan kanssa, on asiakassuhde tällöin vakituinen (Aluehallintovirasto 2023d, 57). Muita tilanteita, joissa asiakas täytyy tunnistaa ja henkilöllisyys todentaa, ovat satunnaiset asiakkaat, joiden liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus on vähintään 10 000 euroa yhteensä, tai joiden liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus on käteisenä yhteensä vähintään 10 000 euroa koskien tavaroiden myyntiä, tai kyse on liiketoimesta, joka on epäilyttävää. (Aluehallintovirasto 2023d, 14–15.)

4.2.3 Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen

Tosiasiallinen edunsaaja on luonnollinen henkilö, joka esimerkiksi omistusoikeutensa kautta käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä. Määräysvaltaa voidaan käyttää oikeushenkilössä myös äänioikeuden kautta tai muulla perusteella. Kirjanpitäjien täytyy tunnistaa tosiasialliset edunsaajat ja todentaa heidän henkilöllisyytensä tarvittaessa. Riskiarvio ottaa kantaa siihen, kenen asiakkaan kohdalla otetaan käyttöön tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden todentaminen. Lisäksi asiakkaiden tosiasiallisten edunsaajista tulee pitää yllä muun muassa riittäviä ja ajantasaisia tietoja. (Aluehallintovirasto 2023d, 15–16; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:6 §.)

Yhteisöissä, kuten osakeyhtiössä, tarkoitetaan tosiasiallisena edunsaajana luonnollista henkilöä, joka:

1. omistaa suoraan tai välillisesti enemmän kuin 25 % oikeushenkilön osakkeista tai muuten omistaa oikeushenkilöstä vastaavan osuuden;

2. käyttää enemmän kuin 25 % oikeushenkilön äänioikeuksista suoraan tai välillisesti. Ja äänimäärä perustuu jäsenyyteen, omistukseen, yhtiösopimukseen, yhtiöjärjestykseen tai muuhun verrattavaan sääntöön; tai
3. tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä muulla tavoin.

Suorasta omistuksesta osoituksena pidetään sitä, että tarkasteltavasta oikeushenkilöstä luonnollisella henkilöllä on yli 25 prosenttia suurempi omistusoikeus. Välillisestä omistuksesta pidetään taas osoituksena sitä, että:

1. yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä itsenäistä päätäntävaltaa oikeushenkilössä käytävällä on suurempi kuin 25 prosentin omistusoikeus tai osuus äänioikeudesta tarkasteltavassa oikeushenkilössä; tai
2. luonnollisella henkilöllä, tai oikeushenkilöllä, jossa luonnollinen henkilö käyttää päätösvaltaa, on jäsenyyteen, omistukseen, yhtiösopimukseen, yhtiöjärjestykseen tai muuhun verrattavaan sääntöön perustuva oikeus erottaa tai nimittää enemmistö jäsenistä oikeushenkilön hallituksessa tai muussa verrattavassa toimielimessä.

Edellä mainitut tosiasialliset edunsaajat täytyy tunnistaa aina. Jos ei pystytä tunnistamaan tosiasiallista edunsaajaa tai edellä mainitut kuvaukset eivät täyty, pidetään tarkasteltavan oikeushenkilön tosiasiallisina edunsaajina oikeushenkilön vastuunalaisia yhtiömiehiä, hallitusta, toimitusjohtajaa, tai vastaavassa asemassa olevaa muuta henkilöä. Edellä mainitussa tilanteessa on osakeyhtiön kohdalla tunnistettava sekä hallitus ja toimitusjohtaja ja avoimessa tai kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet ja toimitusjohtaja. (Aluehallintovirasto 2023d, 16–17; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 1:5 §.)

Vähäisistä poikkeuksista on säädetty rahanpesulain 1 luvun 7 §:ssä asunto-osakeyhtiöiden ja säätiöiden osalta. Tosiasialliset edunsaajat täytyy kuitenkin tunnistaa myös 7 §:ssä luetelluissa tapauksissa. Esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiöiden kohdalla tosiasiallisina edunsaajina ovat kaupparekisteriin merkityt hallituksen jäsenet. Kuolinpesän osakkaiden kohdalla tunnistaminen ja henkilöllisyyden todentaminen täytyy tehdä niin kuin tosiasiallisten edunsaajien kohdalla. (Aluehallintovirasto 2023d, 17; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 1:7 §.)

4.2.4 Selonottovelvollisuus ja jatkuva seuranta

Selonottovelvollisuus edellyttää kirjanpitäjiä hankkimaan tietoa asiakkaastaan ja asiakkaan tosiasiallisesta edunsaajan toiminnasta, asiakkaan liiketoiminnan laajuudesta ja laadusta. Selonottovelvollisuus edellyttää kirjanpitäjiä myös kiinnittämään huomiota liiketoimiin, jotka poikkeavat tavanomaisista rakenteeltaan tai suuruudeltaan. Asiakkaan toimintaa voidaan verrata asiakkaan normaaliin toimintaan. Lisäksi täytyy kiinnittää huomiota liiketoimiin, joilla ei ole taloudellista tarkoitusta tai ne eivät sovi yhteen esimerkiksi niiden tietojen kanssa, jotka ovat asiakkaasta. Tarvittaessa täytyy selvittää varojen alkuperä, jotka liittyvät liiketoimeen. Kirjanpitäjien oman riskiarvion perusteella voidaan määritellä mistä ja kuinka paljon tietoa hankitaan asiakkaasta ja asiakkaan liiketoimista. (Aluehallintovirasto 2023d, 17–18; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:4 §.)

Kirjanpitäjillä täytyy olla myös jatkuva seuranta asiakkaidensa toiminnasta. Jatkuvan seurannan tulee olla riittävää suhteessa asiakkaiden toiminnan laajuuteen ja laatuun, asiakassuhteiden kestoon ja pysyvyyteen, sekä riskeihin. Riittävällä seurannalla pystytään varmistamaan, että asiakkaan toiminta vastaa sitä tietoa, joka hänestä on. Käytännössä tavoitteena on, että kirjanpitäjä pystyisi havaitsemaan, jos asiakkaan toiminta poikkeaa tavanomaisesta. Vakituksissa asiakassuhteissa asiakkaan toimintaa pystytään vertaamaan aiempaan toimintaan, kun taas satunnaisissa asiakassuhteissa poikkeavat liiketoimet liittyvät usein toimialalla oleviin epätavanomaisiin liiketoimiin. Asiakassuhteet kirjanpitäjillä ovat yleensä pitkäaikaisia ja kirjanpitäjillä on toimenkuvansa puolesta mahdollisuus päästä asiakkaan kirjanpitoaineistoon, jolloin asiakkaan toiminnan seuraamiseen hyvät edellytykset. (Aluehallintovirasto 2023d, 17–18, 58; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:4 §.)

4.2.5 Tuntemisvelvollisuus

Kirjanpitäjät voivat käyttää asiakkaan tuntemisessa yksinkertaistettua, tai tehostettua tuntemisvelvoitetta. Se kumpaa käytetään kenenkin asiakkaan kohdalla, perustuu tilitoimiston omaan riskiarvion asiakassuhteista. Jos riskiarvion perusteella kirjanpitäjä arvioi asiakassuhteeseensa liittyvän vähäinen riski rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen, voidaan käyttää yksinkertaistettua menetelmää. (Aluehallintovirasto 2023d, 18.)

Yksinkertaistetussa menetelmässä on kevennetyt velvoitteet rahanpesulain mukaan. Suoritettavat velvoitteet ovat:

- tunnistaa asiakas ja tämän edustaja, ja todentaa henkilöllisyydet
- tunnistaa ja todentaa tosiasialliset edunsaajat
- tietojen hankkiminen asiakasta koskien, asiakkaan jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus asiakkaan liiketoimiin liittyen
- tuntemistietojen säilyttäminen

Yksinkertainen tuntemismenettely täytyy olla perusteltavissa riskiarviossa ja velvoitteita täytyy noudattaa, vaikka ne ovat kevennetyt. Jos asiakkaan kohdalla tulee tilanne, että havaitaan epäilyttävää liiketoimintaa, tai asiakkaan toiminta on normaalista poikkeavaa, ei voida käyttää yksinkertaistettua tuntemismenettelyä. (Aluehallintovirasto 2023d, 18–19; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:8 §.)

Tehostettua tuntemisvelvoitetta käytetään, kun kirjanpitäjien riskiarviossa arvioidaan asiakkaaseen liittyvän tavanomaista suurempi riski rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Lisäksi, jos asiakkaalla tai asiakkaan liiketoimella on liittymäkohtia valtioon, jolla on Euroopan unionin komission arvion mukaan merkittävä riski oman rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämis- ja selvitysjärjestelmän perusteella Euroopan unionin sisämarkkinalle, tai se ei täytä kansainväliä velvoitteita, käytetään tehostettua tuntemisvelvoitetta. (Aluehallintovirasto 2023d, 19; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:10 §.)

Tehostetussa tuntemismenettelyssä kirjanpitäjän täytyy kiinnittää tavallista suurempaa huomiota asiakkaaseen, asiakkaan liiketoimintaan ja liiketoimiin varmistaakseen, ettei rahanpesua ja terrorismin rahoittamista liity asiakassuhteeseen. Esimerkkejä asiakkaan tehostettuun tuntemistoimiin ovat huomion kiinnittäminen asiakkaan henkilöllisyyden todentamiseen ja todentavan dokumentin luotettavuuteen, asiakassuhteen seuraamiseen ja liiketoimien taustan ja tarkoituksen selvittämiseen. Lisäksi tehostettua menetelmää täytyy noudattaa, kun kyse on poliittisesti vaikutusvaltaisesta henkilöstä, etätunnistamisesta tai jos kirjanpitäjä itse tekee liiketoimia tai suorittaa maksuja, jotka liittyvät Euroopan talousalueen ulkopuolisiin valtioihin. Valtiot ovat Euroopan komission yksilöimiä, ja niissä on korkea rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski. (Aluehallintovirasto 2023d, 18, 24.)

Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyy rahanpesulain mukaan tehostettu tuntemisvelvollisuus. Kirjanpitäjillä täytyy olla riskiarvioonsa pohjautuva menettely sen toteutukseksi, onko asiakas tai asiakkaan tosiasiallinen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai yhtiökumppani. Tai onko asiakas tai tosiasiallinen edunsaaja ollut aiemmin jokin edellä mainittu. Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö on luonnollinen henkilö, jolle on uskottu huomattava julkinen valta. Näitä julkisen vallan työtehtäviä ovat muun muassa valtionpäämies, hallituksen päämies, ministeri, vara- tai apulaisministeri, parlamentin jäsen, poliittisten puolueiden johtoehtimien jäsen, ylimpien tuomioistuimien jäsen, tilintarkastustuomioistuimen jäsen, keskuspankin johtokunnan jäsen, suurlähettiläs tai puolustusvoimissa vähintään kenraalikuuntaan kuuluva upseeri. Tarkan listauksen merkittävistä julkisista tehtävistä löytää valtioneuvoston asetuksesta VNA 610/2019. Henkilöä ei pidetä enää poliittisesti vaikutusvaltaisena, kun henkilö ei ole toiminut tehtävässään vähintään vuoteen. (Aluehallintovirasto 2023d, 20–22; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:13 §.)

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen on aviopuoliso, tai muu aviopuoliso rinnastettava kumppani, lapset ja lapsien aviopuolisot, tai vanhemmat. Yhtiökumppanit taas ovat kaikki luonnolliset henkilöt, joiden tiedetään olevan todellisia yhteisömistajia ja edunsaajia yhteisössä, elinkeinonharjoittajissa tai oikeudellisissa järjestelyissä. Tai henkilöllä tiedetään olevan joku muu läheinen liikesuhde poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön tai hänen perheenjäsenensä kanssa. Lisäksi yhtiökumppaneiksi käsitetään luonnolliset henkilöt, jotka ovat yksinomistajia ja edunsaajia yhteisöissä, elinkeinonharjoittajissa tai oikeudellisissa järjestelyissä, jotka tiedetään olevan perustettu tosiasiallisesti vaikutusvaltaisen henkilön tai hänen perheenjäsenensä eduksi. Läheisessä liikesuhteessa tiedetään olevan silloin, kun asia on yleisesti tunnettu. (Aluehallintovirasto 2023d, 21–22.)

Kirjanpitäjillä täytyy olla rahanpesulain mukaan riskiarviossaan menettelytavat sen arvioimiseksi, onko asiakas poliittisesti vaikutusvaltainen, poliittisen henkilön lähipiiriin kuuluva tai yhtiökumppani. Jos riskiarvion perusteella asiakassuhteessa tai yksittäisessä liiketoimessa on tavanomaista suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen riski, täytyy poliittisesti vaikutusvaltainen selvittää aina (Andersén 2020, 105). Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön tehostettuun tuntemisvelvoitukseen liittyy kansainväliset toimet korruption torjumiseksi, sillä merkittävään vaikutusvaltaan ja asemaan liittyy riski niiden väärinkäyttöön, ja sen vuoksi on poliittisesti vaikutusvaltaisilla henkilöillä korostunut riski joutua esimerkiksi lahjontarikoksiin osalliseksi. Poliittisesti vaikutusvaltaisia henki-

löitä ei voida lähtökohtaisesti olettaa toimivan rikollisesti, eikä asiakassuhteesta poliittisesti vaikutusvaltaisen kanssa voi kieltäytyä säännönmukaisesti. Vaan vaatimukset ovat ennaltaehkäiseviä ja huomioon otettavia riskiarvion menettelytavoissa. Näin ollen menettelyt voivat poiketa jopa asiakkaiden välillä. Keinot, joilla voidaan tunnistaa poliittisesti vaikutusvaltainen ovat kirjanpitäjän itsensä valittavissa. Asiakkaalta voidaan tiedustella suoraan omaa ammattia, tai hyödyntää eri tiedostusvälineiden tarjoamia tietoja, muistaen kuitenkin tietolähteen luotettavuuden arviointi. Asiakkaan statuksen selvittäminen täytyy dokumentoida esimerkiksi asiakastietoihin. (Aluehallintovirasto 2023d, 22–23.)

Tilanteessa, jossa asiakas on tai on ollut poliittisesti vaikutusvaltainen, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen, tai yhtiökumppani täytyy asiakassuhteen aloittaminen tällaisen henkilön kanssa hyväksyttävä ylemmällä johdolla, selvittää asianmukaisesti varallisuus tai varojen alkuperä, joka liittyy kyseiseen asiakassuhteeseen, ja asiakassuhteessa täytyy olla tehostettu ja jatkuva seuranta. Tehostettua seurantaa voi olla asiakastietojen tiheämpi päivittäminen, tietojen hankkiminen useasta luotettavasta lähteestä ja henkilöön liittyvien sidonnaisuuksien tai liiketoiminnan harjoittamisen tarkempi selvitys. (Aluehallintovirasto 2023d, 23.)

Etätunnistaminen on tilanne, jossa asiakas ei ole paikalla tunnistettaessa ja henkilöllisyyttä todentaa. Tällöin kirjanpitäjän täytyy todentaa asiakkaan henkilöllisyys luotettavasta lähteistä saatujen lisäasiakirjojen ja -tietojen avulla, varmistaa liiketoimeen liittyvän suorituksen tulevan luottolaitoksen tililtä, tai maksettavan se tilille, joka on avattu aiemmin asiakkaan nimiin. Tai todentaa asiakkaan henkilöllisyys tunnistusvälineellä, josta on säädetty laissa vahva sähköinen tunnistautuminen ja sähköiset luottamuspalvelut, tai sähköisen allekirjoituksen hyväksytyllä varmenteella, josta on säädetty Euroopan unionin asetuksessa sähköinen tunnistaminen ja luottamuspalvelut. (Aluehallintovirasto 2023d, 19–20; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:11 §.)

Etätunnistaminen koskee myös asiakkaan tunnistamista, joka tapahtuu videon välityksellä. Videon välityksellä näytetty henkilöllisyysasiakirja ei riitä, vaan kirjanpitäjän täytyy hankkia muita tarpeellisia lisäselvityksiä henkilöllisyyden varmentamiseksi. Etätunnistamiseen liittyviä riskejä ja riskinhallintakeinoja täytyy käsitellä riskiarviossa ja käytössä täytyy olla sellaiset menettelytavat, joissa huomiota kiinnitetään pyydettyihin tietoihin ja tietojen riittävyyteen. (Aluehallintovirasto 2023d, 19–20; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:11 §.)

Euroopan talousalueen ulkopuolisiin korkean rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskin valtioihin liittyvät liiketoimet, edellyttävät tehostettua tuntemisvelvoitetta. Kirjanpitäjien täytyy hankkia näissä tilanteissa lisätietoa asiakkaasta ja tosiasiallisesta edunsaajasta, perustettavan liikesuhteen tarkoituksesta, asiakkaan ja tosiasiallisen edunsaajan varojen alkuperästä ja liiketoimien syistä. Lisäksi asiakassuhteen aloittamiselle ja jatkamiselle täytyy hakea ylemmän johdon hyväksyntä, ja järjestää tehostettu jatkuva seuranta, johon sisältyy tarkastusten määrän lisääminen ja valittujen liiketoimien laajempi selvittäminen. (Aluehallintovirasto 2023d, 24; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:13 §.)

Jos kirjanpitäjä on riskiarviossaan katsonut tarpeelliseksi, täytyy lisäksi soveltaa seuraavia menettelyjä, kuten muut tarpeelliset tehostetut asiakkaan tuntemismenettelyt ja tarvittavat liiketoimien raportointimenetelmät. Lisäksi kirjanpitäjän täytyy rajoittaa asiakassuhteitaan ja liiketoimiaan korkean riskin maista olevien asiakkaiden kanssa. Korkean riskin maihin liittyen myös valvontaviranomaisilla on käytössään myös järeitä toimenpiteitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjumiseksi. Näiden toimenpiteiden avulla voidaan muun muassa kieltää sivuliikkeen tai tytäryhtiön perustaminen Suomeen. (Aluehallintovirasto 2023d, 24.)

Listat korkean riskin maista löytyy Euroopan komission sivuilta ja myös FATF on tehnyt oman listauksen. FATF:n niin kutsutulla ”mustalla listalla” ovat maat, joilla on vakavia strategisia puutteita rahanpesun ja terrorismin torjunnan toimissa. Asiakkaiden ja liiketoimien suhteen, jotka liittyvät näihin maihin, täytyy vakavasti harkita muun muassa asiakassuhteen aloittamista. FATF:n toinen lista on niin kutsuttu ”harmaa lista”, joka sisältää maat, jotka pyrkivät korjaamaan puutteita rahanpesun ja terrorismin torjunnassa. Harmaassa listassa oleviin maihin liittyvät kytkökset täytyy huomioida tilitoimiston omassa riskiarviossa. (Aluehallintovirasto 2023d, 24–25.)

4.2.6 Asiakaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen

Asiakkaan tuntemista ja liiketoimintaa koskevat tiedot täytyy pitää ajantasaisena ja olennaisena rahanpesulain mukaan, ne täytyy lisäksi säilyttää luotettavalla tavalla. Vakituisen asiakassuhteen päättymisen jälkeen tiedot täytyy säilyttää vähintään viisi vuotta. Tämä koskee myös satunnaisia, vähintään 10 000 euron liiketoimen suorittamista. Viisi vuotta on vähimmäisaika ja joissain tapauksissa pidempikin säilytysaika on hyväksyttävissä. Asiakastiedot täytyy säilyttää tietoturvallisesti,

joko esimerkiksi asiakasrekisterissä tai muussa vastaavassa järjestelmässä. (Aluehallintovirasto 2023d, 27, Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:3 §.)

Säilytettäviä tietoja, jotka koskevat asiakkaan tuntemista ovat:

1. asiakkaan nimi, syntymäaika, henkilötunnus ja osoite
2. asiakkaan edustajan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus
3. oikeushenkilön täydellinen nimi, rekisteröimispäivä, rekisterinumero ja rekisteriviranomaisen ja tarvittaessa yhtiöjärjestys
4. oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenten täydelliset nimet, syntymäajat ja kansalaisuudet
5. toimiala, jossa oikeushenkilö toimii
6. tosiasiallisten edunsaajien nimi, henkilötunnus ja syntymäaika, sekä tarvittaessa tarkempi kuvaus omistus- ja määräysvaltarakenteesta
7. henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi ja numero tai muu tunnistetieto sekä myöntäjä, tai kopio asiakirjasta. Jos asiakas on etätunnistettu, tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä
8. tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laajuudesta ja laadusta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle ja tiedot liiketoimessa olevien varojen alkuperästä sekä muut asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot
9. välttämättömät tiedot, jotka on hankittu rahanpesulaissa säädetyn selonottovelvollisuuden ja poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvän tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi
10. pankki- tai maksutilin numero, tilin omistajan tai käyttöoikeuden haltijan nimi ja tilin avaamis- ja sulkemispäivä sekä muut tiliin liittyvät tunnistetiedot
11. sähköisen tunnistamisen menetelmien ja tunnistusprosessien kautta saadut tiedot.

Asiakkaalta on yllä mainittujen tietojen lisäksi säilytettävä tieto kansalaisuudesta ja matkustusasiakirjan tiedot, jos asiakkaalla ei ole suomalaista henkilötunnusta. (Aluehallintovirasto 2023d, 27–28; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 3:3 §.)

Asiakkaan tietoja säilyttäessään täytyy huomioida se, ettei asiakkaan tietoja käytetä muuhun tarkoitukseen. Lisäksi asiakasta täytyy informoida, että hänen tietojensa voidaan käyttää rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen. Asiakkaan tietoja voi-

daan käyttää myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla kohteena omaisuus tai rikoshyöty on saatu, tutkintaan saattamiseksi. Edellä mainittu täytyy myös ilmoittaa asiakkaalle. (Aluehallintovirasto 2023d, 28.)

4.2.7 Ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimista rahanpesulain nojalla

Kirjanpitäjillä on rahanpesulain nojalla velvollisuus tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta selonottovelvollisuuden täyttymisen jälkeen. Liiketoimi on epäilyttävä, kun se poikkeaa asiakkaan tavanomaisesta toiminnasta tai on epätyypillistä. Liiketoimen rakenne tai koko voivat poiketa esimerkiksi tavanomaisesta. Epäilyttävyyttä voidaan arvioida yleisen kokemuksen perusteella, joka on saatu toimialasta. Lisäksi se voi olla taloudellisen arvonsa vuoksi juuri kyseisen asiakkaan kohdalla epäilyttävä. Ilmoitus voidaan tehdä myös summaperusteisesti, jolloin ilmoitus voidaan tehdä epäilyttävästä liiketoimesta, jos esimerkiksi yksittäinen arvo ylittää enimmäismääräksi asetetun kynnyksen. Poikkeuksellisiin liiketoimiin täytyy kiinnittää huomio ja liiketoimeen liittyvien varojen alkuperä täytyy selvittää tarvittaessa liiketoimen taustan lisäksi kohtuullisin keinoin. Kirjanpitäjien toiminta täytyy olla viivytyksetöntä selvittelyn suhteen, jotta esimerkiksi varoja, jotka liittyvät epäilyttävään liiketoimeen, ei ehditä siirtää viranomaisten ulottumattomiin. Erityisesti taloudellinen tuottamattomuus liiketoimessa, täytyisi herättää epäily. (Andersén 2020, 125, 128–129 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 4:1 §.)

Epäilyttävissä tapauksissa kirjanpitäjät voivat käyttää erilaisia toimintavaihtoehtoja, joita ovat liiketoimen keskeyttäminen selvityksiä varten, liiketoimista kieltäytyminen erityisesti tilanteissa, kun asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida todentaa luotettavasti. Tai liiketoimen suorittaminen tilanteessa, kun ei voida jättää suorittamatta liiketoimintaa tai liiketoimesta kieltäytyminen vaikeuttaisi todennäköisesti liiketoimen edunsaajan selvittämisen. Kun selonottovelvollisuus on täytetty havaitsemisen jälkeen ja liiketoimi on epäilyttävä edelleen saadun selvityksen jälkeenkin, tai selvitystä ei saada lainkaan, täytyy tehdä viipymättä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle. Ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle täytyy silti tehdä myös tilanteissa, joissa kieltäytyttäisi asiakkuussuhteen aloittamisesta tai irtisanottaisi asiakkuussuhde. Ja lisäksi tilanteissa, joissa havaitaan epäilyttävä liiketoiminta jälkikäteen, täytyy myös tehdä ilmoitus. (Aluehallintovirasto 2021a, 7; Andersén 2020, 129; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 4:5 §.)

Rahanpesuilmoitus tulee tehdä matalalla kynnyksellä, eikä se ole luonteeltaan rikosilmoitus, vaan tutkintapyyntö. Kirjanpitäjän vastuulla ei myöskään ole arvioida tai tietää mikä rikos mahdollisesti on kyseessä. Ilmoitus tehdään sähköisesti rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun selvittelykeskuksen sovelluksessa. Sovellukseen voivat rekisteröityä rahanpesulain mukaiset ilmoitusvelvolliset ja siihen suositellaan liittymään, vaikka ilmoituksen teko ei olisikaan ajankohtainen. Yksityiset henkilöt voivat tehdä ilmoituksen olemalla yhteydessä sähköpostitse rahanpesun selvittelykeskukseen. Ilmoituksen tekijän tietoja ei luovuteta ilmoituksen kohteelle, vaan se on salassa pidettävä tieto. Ilmoituksen täytyy sisältää tuntemistiedot, tiedot liiketoimen laadusta, tiedot varojen ja omaisuuden valuutasta ja määrästä, jotka sisältyvät liiketoimeen, tiedot varojen alkuperästä, kohteesta, tiedot mikä teki liiketoimesta epäilyttävän ja onko liiketoimi keskeytetty, vai suoritettu loppuun, tai onko liiketoimesta kieltäytytty. (Aluehallintovirasto 2021a, 8, Andersén 2020, 131–132; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 4:2 §.)

Rahanpesuselvittelykeskuksen puolivuosisikatsauksen perusteella vuoden 2023 aikana (ensimmäiset kuusi kuukautta) selvittelykeskus on kirjannut 203 432 ilmoitusta epäilyttävästä liiketoimesta, joista ilmoitusvelvolliset ovat luokitelleen 18 terrorismin rahoittamiseen liittyviksi. Rahanpesu selvittelykeskus on antanut ensimmäisen puolen vuoden aikana liiketoimen keskeyttämismääräyksiä 44, joiden arvo yhteenlaskettuna on 4 527 935 euroa ja viranomaisten haltuun rikoshyötynä saatiin 398 609 euroa. Suomen ulkopuolella toimiville rahanpesun torjunnasta vastaaville yksiköille lähetettiin rahanpesun selvittelykeskukselta 38 pysäytyspyyntöä koskien varoja, jotka yhteen laskettuna ovat olleet 4 527 935 euroa. Näistä pysäytyspyynnöistä neljässä päädyttiin 2 058 121 euron jäädytyksiin. (Keskusrikospoliisi 2023a, 20.)

4.2.8 Henkilökunnan koulutus, sisäiset toimintaohjeet ja sisäinen valvonta

Kirjanpitäjien täytyy laatia toimintaohjeet menettelyistä asiakkaan tuntemiseen liittyen, jotka sopivat kirjanpitäjien omaan toimintaan. Ja lisäksi täytyy laatia ohjeet, jotka koskevat asiakkaan tietojen hankkimista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä, jatkuvaa seurantaa, selonottovelvollisuutta ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Ohjeistuksia laadittaessa voidaan apuna käyttää aluehallintoviraston ohjetta Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, mutta kirjanpitäjän täytyy omaan riskiarvioonsa pohjautuen määritellä menettelytavat, jotta velvoitteet tulevat noudatetuiksi, ja jotka vastaavat omaa toimintaa ja alaan liittyviä riskejä. Kirjanpitäjien täytyy huolehtia kouluttautumisesta liittyen rahanpesun lain ja säännösten noudattamiseen. Koulutuksen

riittävyteen täytyy kiinnittää huomiota ja lisätä sitä, jos esimerkiksi huomataan puutteita rahanpesulain velvoitteiden noudattamisessa. Koulutuksen riittävydestä ja koulutusvelvoitteiden täyttymisestä on pidettävä kirjaa, esimerkiksi pitämällä listaa järjestetyn koulutuksen sisällöstä ja ajankohdasta, sekä osallistujista. Jos kirjanpitäjät tilitoimistossa tekevät ilmoituksia rahanpesun selvittelykeskukselle, täytyy tilitoimiston suojella ilmoituksen tekijää. (Aluehallintovirasto 2023d, 33; Andersén 2020, 152; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 9:1 §.)

Kirjanpitäjillä täytyy olla toimintansa luonteeseen, laajuuteensa ja kokoonsa nähden riittävät menettelytavat, toimintaperiaatteet ja valvonta vähentämään ja hallitsemaan tehokkaasti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä. Toimintaperiaatteet ja menettelytavat ovat esimerkiksi asiakkaan tunteminen ja tunnistaminen, tietojen tallentaminen, raportointi, sisäinen valvonta, sekä työntekijöiden taustaselvitys. Edellä mainittujen kehittäminen on kirjanpitäjien vastuulla, joko sisäisen tarkastuksen, tai muun vastaavan toiminnon kautta. Lisäksi, jos kirjanpitäjien toiminnan luonne ja koko vaativat, täytyy olla nimettynä johdosta henkilö, jonka vastuulla on sisäinen valvonta rahanpesulain ja lain nojalla annettujen säännösten noudattamisesta. (Aluehallintovirasto 2023d, 34.)

Kirjanpitäjillä on velvollisuus rahanpesulain mukaan olla myös menettelytavat, joiden avulla voidaan tehdä ilmoitus tilitoimiston sisällä oman riippumattoman kanavan kautta epäilyksestä, että rahanpesulakia tai rahanpesulain nojalla annettuja säännöksiä on rikottu. Tarkoituksena tällä järjestelmällä on, että mahdolliset epäkohdat ja velvoitteiden laiminlyönnit saavuttavat myös tilitoimiston johdon tai sisäisen tarkastuksen, jos tilitoimistolla sellainen oman kokonsa ja luonteensa vuoksi on. Näin ollen mahdolliset epäkohdat saadaan korjattua varhaisessa vaiheessa. Ilmoitukseen liittyvän tekijän ja kohteen henkilötiedot ovat salassa pidettäviä ja tilitoimiston täytyy suojella ilmoituksen tekijää riittäväillä ja asianmukaisilla toimenpiteillä. Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on myös oma järjestelmä, jonka kautta voidaan tehdä myös ilmoituksia epäilystä rahanpesulain säännösten rikkomisesta. Järjestelmä ei kuitenkaan ole käytössä suoraan kaikilla ilmoitusvelvollisilla, vaan sitä voi käyttää ne ilmoitusvelvolliset, joilla on korkeintaan viisi työntekijää tai ilmoitusvelvollisen oman organisaatorakenne ei mahdollista oman riippumattoman kanavan järjestämistä. Ilmoitusvelvollisten, kuten tilitoimistojen täytyy aina perustella omassa riskiarviossaan Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestelmän käyttö. Jos ilmoitus tehdään kyseisen järjestelmän kautta, täytyy ilmoituksessa olla tieto mitä ilmoitusvelvollista rikkomusepäily koskee. Annettavia tietoja ovat muun muassa nimi, y-tunnus, toimipaikka, toimiala. Lisäksi ilmoituksessa on annettava kuvaus siitä, milloin rikkomus on tapahtunut ja onko se jatkuvaa, sekä millä tavoin säännöksiä epäillään rikotun. Nämä

ilmoitukset otetaan mukaan aluehallintoviraston omaan valvontaa. (Aluehallintovirasto 2023d, 34–36; Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017, 7:8 §.)

5 RAHANPESUN ESTÄMINEN -OPAS

Tässä luvussa käsitellään toimeksiantajayritykselle tehdyn Rahanpesun estäminen -oppaan laatimisprosessia. Laatimisprosessi alkoi toimeksiantajan työntekijän ideasta kevään 2023 aikana ja jalostui yhdessä käytyjen keskustelujen pohjalta tarkemmaksi. Prosessin lopputuloksena syntyi opas kirjanpitäjille rahanpesun estämisestä.

Opas on tehty erillisenä tiedostona toimeksiantajalle, ja se löytyy tämän opinnäytetyön liitteistä. Toimeksiantajan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella, opas halutaan julkiseksi, jotta siitä voisi hyötyä mahdollisesti muutkin tilitoimistot ja kirjanpitäjät. Lisäksi toimeksiantajayrityksellä on oma perehdytysohjeistus ohjelmistoihin esimerkiksi asiakkaan tunnistamisen suhteen, jolloin yksityiskohtaiselle salatulle oppaalle ei koettu tarvetta. Opas on luotu Microsoft Office Word-muodossa, jolloin toimeksiantaja pääsee tarvittaessa esimerkiksi päivittämään opasta. Opinnäytetyön raporttia voi käyttää tietolähteenä opasta käytettäessä.

5.1 Toteutus

Opas on tehty kehittämistehtävänä toimeksiantajayritykselle. Oppaan teossa on käytetty lähestymistapana toimintatutkimusta, jolla saadaan autettua toimeksiantajaa. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahden (2015, 36) mukaan on tärkeää pohtia, millainen lähestymistapa on kehittämistyön kannalta parhain ennen konkreettisten menetelmien valintaa. Kehittämistehtävässä käytin lähestymistapana toimintatutkimusta, jolla pystyttiin ratkaisemaan toimeksiantajan ongelma ja luomaan toimeksiantajalle yhteneväinen opas rahanpesulainsäädännön ja sen velvollisuuksien noudattamiseksi. Ojasalo ym. (2015, 37) määrittelevät toimintatutkimuksen sellaiseksi, jossa painottuvat samanaikaisesti tutkitun tiedon tuottaminen ja muutoksen aikaansaamiseksi käytännössä. Toimintatutkimuksessa ollaan myös enemmän kiinnostuneita siitä, miten asioiden pitäisi olla, kuin siitä miten ne ovat tällä hetkellä (Ojasalo ym. 2015, 58). Opinnäytetyöni tarkoitus oli tuottaa opas virallisiin lähteisiin nojaten ja aikaansaada kirjanpitäjien tietämyksen paraneminen rahanpesulainsäädännöstä ja parantaa kirjanpitäjien rahanpesulain määrittelemien velvollisuuksien hoitaminen.

Menetelmiksi toimintatutkimuksessa soveltuvat Ojasalo ym. (2015, 61) mukaan tyypillisesti menetelmät, jotka ovat osallistavia ja joiden avulla päästään sisälle kohdeorganisaatioon sekä kiinni

työntekijöiden hiljaiseen tietoon. Tutkimusaineistoa voidaan kerätä esimerkiksi haastatteluilla, kyselyillä ja havainnoimisella. Kehittämistehtävässä käytin haastattelua pääasiallisena menetelmänä. Opinnäytetyön kannalta kysely kirjanpitäjille olisi ollut kannattava ja mielenkiintoinen, mutta jouduin jättämään sen pois aikataulullisista syistä. Havainnointia käytin tukemaan haastattelua, sillä olen ollut toimeksiantajayrityksessä työharjoittelussa ja päässyt seuraamaan kirjanpitäjien työtä jo aiheen saatuaani.

Lisäksi valitsin aineistonkeruumenetelmäksi dokumenttianalyysin. Haastattelun, havainnoinnin ja dokumenttianalyysin avulla sain kattavan tiedon toimeksiantajayrityksen kirjanpitäjien tiedoista ja lähtökohdista. Dokumenttianalyysillä analysoin lähteitä, jotka perustelivat myös oppaan sisältöä ja antoivat suunnan mihin pyritään pääsemään.

Ojasalo, Moilanen ja Ritalahden mukaan (2015, 106) tiedonkeruumenetelmistä haastattelut ovat käytetyimpiä ja sopivat sekä tutkimus- ja kehittämistehtäviin. Haastattelu voidaan yhdistää myös muihin menetelmiin. Haastattelun avulla voidaan selvittää esimerkiksi yksilöön liittyviä asioita. Opinnäytetyössäni käytin haastattelua selvittämään kirjanpitäjien tietämystä, toimintatapoja ja tiedon tarpeita.

Haastattelutavan valintaan vaikuttaa, se millaista tietoa kehittämistyön tueksi tarvitaan. Haastatteluiden strukturointiaste tekee suurimmat erot haastattelutapoihin. Puolistrukturoituja haastatteluja ovat muun muassa teemahaastattelut, joissa kysymykset voivat haastattelun kulun yhteydessä vaihdella paikkaa, mutta ne ovat kuitenkin ennakkoon laaditut. Lisäksi voidaan esimerkiksi jättää kysymättä kysymyksiä, jotka eivät sovellu tilanteeseen. (Ojasalo ym. 2015, 106–108.) Valitsin omaan opinnäytetyöhöni puolistrukturoidun teemahaastattelun, jossa Ojasalo ym. (2015, 41) mukaan ei etukäteen tunneta täysin tutkimuksen kohdetta, eikä vastaajia haluta ohjailta liikaa. Teemahaastattelussa on huolellisesti suunniteltu teemat etukäteen. Opinnäytetyössäni suunnittelin haastattelua varten teemat valmiiksi, mistä halusin tietoa ja tein valmiita kysymyksiä teemoihin liittyen. Mutta olin valmis haastattelussa vaihtamaan kysymyksien järjestystä, tai jättämään kysymyksiä kysymättä. Teemahaastattelurunko löytyy opinnäytetyön lopussa liitteistä (LIITE 1). Haastattelutavana minulla oli toimeksiantajayrityksessä toimiva kokenut kirjanpitäjä, jonka vastuulla on yrityksen rahanpesun estämiseen liittyvät asiat. Lähtökohtaisesti minulla olisi myös kiinnostanut haastatella muitakin toimeksiantajalla työskenteleviä kirjanpitäjiä, jolloin olisi saanut paremmin tietoa op-
paaseen liittyvistä tarpeista. Ajankäytöllisten syiden vuoksi, jouduin luopumaan tästä tavoitteesta.

Toisena menetelmänä aineiston keruussa käytän havainnointia, joka on Ojasalo ym. (2015, 42) mukaan suositeltava menetelmä kehittämistyöhön. Tietoa saadaan hyvin olemalla paikalla ja tarkkailemalla todellisia tapahtumia. Havainnointia voidaan käyttää haastattelun tukena ja täydentää haastatteluja. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa toimivatko ihmiset niin kuin sanovat. Havainnoinnissa on tärkeää olla järjestelmällinen ja rekisteröidä välittömästi tulokset muistiin. (Ojasalo ym. 2015, 114–116.)

Lisäksi käytin opinnäytetyössäni dokumenttianalyysia kolmantena menetelmänä. Ojasalo ym. (2015, 43) mukaan erilaiset dokumentit ovat käyttökelpoisia kehittämistyöhön niiden sisältämän tiedon vuoksi. Erilaisia dokumentteja voivat olla muistiot, pöytäkirjat, www-sivut, tiedotteet ja niin edelleen. Dokumenttianalyysia käytetään yhdistettynä muihin menetelmiin. Tavoitteena dokumenttianalyysissä on järjestelmällisesti analysoida dokumentteja ja luoda selkeä ja sanallinen kuvaus kehitettävästä asiasta. Dokumenttianalyysin avulla saadaan kehitettävään asiaan lisänäkökulmia. (Ojasalo 2015, 43, 136.) Opinnäytetyössäni käytin dokumentteina esimerkiksi viranomaisten tilastotietoa ja raportteja, jolloin sain hahmoteltua viranomaisten näkökulman avuksi ja kehitettyä oppaan sellaiseksi, mikä auttaa ja tukee kirjanpitäjiä toimimaan oikein rahanpesuun liittyen.

Aineiston keruu vaiheessa äänitin haastattelun, jolloin pystyin vapaasti keskustelemaan haastattelijan kanssa ja tarkkailemaan häntä. Ojasalo ym. (2015, 107) suosittelee haastattelun äänittämistä, jolloin haastattelija pystyy tarkkailemaan haastateltavaa. Lisäksi haastattelutilanteeseen voi palata uudelleen, kun haastattelu on nauhoitettu ja nauhoite toimii muistina haastateltavalle. Pystyin haastattelun jälkeen tarkistamaan asioita haastattelusta, eikä haastattelun aikana tarvinnut kirjoittaa muistiinpanoja. Haastattelun jälkeen auki kirjoitin haastattelun, eli litteroin haastattelun, joka on analysoinnin apuväline. Kehittämistehtävän mukaan auki kirjoittamisen tarkkuus voi vaihdella, eli onko teksti auki kirjoitettu puhe-, vai kirjakielessä. (Ojasalo ym. 2015, 107, 110.)

Sisältö voidaan analysoida aineistolähtöisesti, joka koostuu kolmesta eri vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto pelkistetään, eli tiivistetään tai pilkotaan se osiin. Toisessa vaiheessa aineisto voidaan jaotella esimerkiksi samankaltaisuuksien avulla. Kolmantena vaiheena aineiston analysoinnissa on abstrahointi, jossa luokitellusta aineistosta saadaan pelkistettyä yläkäsitteitä. Näitä käsitteitä verrataan teoriaan. Haastatteluissa aukikirjoittamisen jälkeen aineisto analysoidaan lukemalla sitä useamman kerran ja luokittelemalla se. Luokittelun jälkeen pyritään aineistosta löytämään yhteys teoriaan. Havainnoinnissa kerätty aineisto on materiaalia, joka on kehittämistyön perustaa, eli se ei ole suora ratkaisu kehitettävään. Havainnoinnissa aineisto pelkistetään

niin kuin haastatteluaineistossakin ja luokitellaan se sen jälkeen aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaan. (Ojasalo ym. 2015, 110, 119, 139–140.) Kehittämistehtävässä käytin aineistolähtöistä sisältöanalyysia. Aluksi kirjoitin auki sanatarkasti haastatteluaineiston ja jaottelin sen. Sen jälkeen pyrin löytämään yhteyden teoriaan. Muutkin aineistot pelkistin tiivistämällä niitä, jolloin sain esille aineistosta näkyviin esimerkiksi yhteisiä nimittäjiä. Pelkistämisen jälkeen ryhmittelin aineiston ja sain sille yläkäsitteitä. Näitä käsitteitä vertailin teoriaan ja sain muun muassa tarkennuksia mitä tietoa oppaaseen tarvittiin.

Analysoinnin jälkeen tuloksia tulkitaan ja niistä tehdään johtopäätöksiä. Tulkinta on mukana laadullisessa tutkimuksessa koko prosessin ajan, eikä pelkästään vaan lopuksi. (Ojasalo ym. 2015, 143.) Kehittämistyössä yhdistettiin eri tulokset ja saatiin kattava kuva oppaan sisältämän tiedon tarpeesta. Haastattelussa nousi erityisesti esille, kuinka paljon tietoa tarvitaan konkreettisten esimerkkien kanssa, joka auttaisi kirjanpitäjiä heidän jokapäiväisessä työssään hoitamaan rahanpesulain säädännön vaatimia velvollisuuksia.

5.2 Sisältö ja rakenne

Opas on laadittu opinnäytetyön tietoperustaan pohjautuen. Oppaaseen on kuitenkin kerrottu tarkemmin niistä asioista, jotka nousivat menetelmien avulla eniten esille. Erityisesti ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimista on kirjanpitäjien kohdalla kriittisin eri menetelmillä esille nousut velvollisuus, johon tarvitaan apua ja rohkaisua.

Oppaan kohdalla tärkeimpänä näkökulmana on uuden kirjanpitäjän näkökulma, jolloin oppaassa on pyritty kertomaan asioista yleisesti ja selkeästi, mutta kuitenkin tiivistetysti. Oppaassa ei ole esimerkiksi kerrottu syvällisesti kansainvälisistä toimijoista, joista löytyy lisää tietoa opinnäytetyön tietoperustasta, eivätkä ne ole toisaalta ole uuden kirjanpitäjän näkökulmasta tärkeimpiä, vaan niihin voi tutustua lisää oman kiinnostuksen mukaan. Opas on pyritty pitämään helppolukuisena, jotta sen käytettävyys on parempi. Tarkempaa tietoa oppaassa esitettyyn teoriaan saa opinnäytetyön raporttiosuudesta, joka sääntelyihin nojaten on raskaampi kokonaisuus. Oppaan jokaisen luvun lopusta löytyy viittaus, mistä raportin luvusta löytyy lisää tietoa. Oppaassa on tuotu lisäksi esille se,

että opasta on päivitettävä tarpeen mukaan lainsäädännön muuttuessa. Tiedot oppaassa ovat laatimisajankohtana ajantasaiset, mutta lainsäädännön muuttuessa on tarpeen tarkistaa tietojen päivityttävyys.

Oppaan sisältö koostuu viidestä eri luvusta, josta kolmessa käsitellään tietoperustaan viittaavia asioita. Oppaan toisessa luvussa käsitellään lakeja ja viranomaisia, kolmannessa luvussa ilmoitusvelvollisia, eli ketkä ovat rahanpesulain mukaan ilmoitusvelvollisia. Ja neljännessä luvussa, joka on laajin, käydäänkin läpi kirjanpitäjien velvollisuudet omissa alaluvuissaan. Lopussa, eli viidennessä luvussa on kerrottu, mistä löytyy lisää tietoa tämän raporttiosuuden lisäksi. Oppaassa on pyritty esimerkiksi velvollisuuksien kohdalla tummentamaan keskeiset ja tärkeät termit, jotta ne nousisivat tekstistä helpommin esille, jos opasta silmäilee nopeasti.

Oppaan toisessa luvussa on selitetty lyhyesti mitä rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ovat. Lakiosuus on pelkistetty ja siinä on käsitelty pelkästään laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Toki luvussa on mainittu muita kansallisia ja kansainvälisiä säädöksiä. Viranomaisten kohdalla on niin ikään keskitytty myös kirjanpitäjän näkökulmasta tärkeimpiin toimijoihin, kuten aluehallintovirastoon ja rahanpesun selvittelykeskukseen. Kaiken kaikkiaan luku on pyritty pitämään aiheesta huolimatta mahdollisemman selkeänä ja rajattuna, ajatellen, mitä tietoa uusi kirjanpitäjä konkreettisesti tarvitsee päästäkseen selville rahanpesusta ja terrorismin rahoittamisesta, sekä niiden estämisestä.

Kolmannessa luvussa käydään läpi ketkä kaikki ovat rahanpesulain määrittelemiä ilmoitusvelvollisia, sillä se on noussut myös haastattelun perusteella oleelliseksi tiedoksi ymmärtää. Lisäksi luvussa on myös kerrottu muita valvovia viranomaisia ja heidän valvottavia ilmoitusvelvollisia. Luvun avulla ymmärtää, kuinka iso on toimijoiden määrä, joita rahanpesulaki säätelee.

Neljännessä luvussa on pyritty käymään kirjanpitäjien velvollisuudet läpi selkeästi ja tuotu mukaan oppaaseen selkeitä esimerkkejä. Taulukkomuotoon on koottu muun muassa esimerkkitilanteita, joissa rahanpesuilmoitus on syytä tehdä. Lisäksi oppaan luvussa 4.8 Ilmoitusvelvollisuus epäilyttäivistä liiketoimista, on korostettu lisäksi sitä, että rahanpesuilmoitus tulee tehdä matalalla kynnyksellä. Nämä asiat ovat erityisesti nousseet käytettyjen menetelmien avulla esille. Kirjanpitäjät tekevät suhteellisen vähän ilmoituksia, mikä voi toisaalta johtua siitä että, kirjanpitäjät eivät aina tunnista tilanteita, joista on syytä ilmoittaa, tai rahanpesuilmoitusten teossa on korkea kynnyks, vaikka tunnistettaisiinkin tilanteita, jotka ovat epäilyttäviä. Kirjanpitäjillä ilmoituksen tekoon voi vaikuttaa huoli

siitä, saako asiakas tietää, että hänestä on tehty ilmoitus ja kuka ilmoituksen on tehnyt. Tämän vuoksi oppaassa on korostettu, että tiedot ilmoittajasta ovat salassa pidettäviä.

Neljännessä luvussa on lisäksi pyritty tuomaan kaavioilla esille yksinkertaisemmin tosiasialliset edunsaajat, jotka kirjanpitäjien täytyy tunnistaa. Lisäksi on selkeästi listattu tapoja, kuinka asiakkaan henkilöllisyys voidaan todentaa, sillä se on tärkeä osa rahanpesulakia ja sen hoitamatta jättäminen tai huonosti hoitaminen on noussut esille aluehallintoviraston tekemissä tarkastuksissa. Jatkuvaan seurantaan liittyen kirjanpitäjät ovat hyvässä asemassa huomaamaan epäilyttäviä liiketoimia, sillä kirjanpitolaki vaatii esimerkiksi hyvää kirjanpitolapaa noudattaen tekemään kirjaukset tositteiden perusteella (Kirjanpitolaki 1336/1997, 2:5 §).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena oli auttaa tilitoimistossa työskenteleviä kirjanpitäjiä rahanpesulainsäädännön ja sen velvollisuuksien noudattamisessa luomalla yhteneväinen opas toimeksiantajayrityksessä työskenteleville kirjanpitäjille. Opinnäytetyö saavutti määritellyt tavoitteet ja tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia. Opinnäytetyössä käytettyjen menetelmien perusteella saatiin selkeä kuva siitä, mitä tietoa oppaaseen tarvitaan, joka auttaisi kirjanpitäjiä rahanpesulainsäädännön velvoitteiden hoitamisessa. Selkeästi menetelmien avulla nousi esille kirjanpitäjien korkea kynnys tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta rahanpesun selvittelykeskukselle. Viranomaiset ovat korostaneet useassa eri lähteessä matalaa kynnystä tehdä rahanpesuilmoitus, sillä se ei ole rikosilmoitus, vaan tutkintapyyntö. Epäiltäessä asiakkaan liiketoimea on varmasti hyvä pohtia tilannetta kollegoiden kanssa ja tehdä ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle. Toimeksiantaja yrityksessä tilanteista on ennestään keskusteltukin kollegoiden kanssa, mikä on varmasti hyvä käytäntö jatkossakin.

Aihe oli mielestäni erittäin ajankohtainen ja opas tarpeellinen, vaikka aiheesta onki tehty esimerkiksi opinnäytetöitä ja eikä aihe ole uusi. Aihe on kuitenkin merkityksellinen sekä toimeksiantajan kannalta, että myös yhteiskunnallisesti oppaan ollessa julkinen. Maailman tilanne edellyttää kaikkialla yhteiskunnassa toimivia olemaan tietoisia riskeistä, jotka liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja olemaan mukana rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisessa toiminnassa. Tämä vaikuttaa myös aiheen ajankohtaisuuteen ja perustelee myös sitä. Ja toisaalta laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi määrittelee kouluttamaan henkilökuntaa ja huolehtimaan kirjanpitäjien osaamisesta, jolloin oppaan avulla saadaan henkilökunnan osaamista kehitettyä.

Opinnäytetyön tekoprosessin aikana törmäsin useampaan haasteelliseen kohtaan, jotka sain selvitettyä. Haastattelun suhteen olisin mielelläni haastatellut useampaa kirjanpitäjää, jolloin olisin saanut kattavammin ja tarkemmin esille asioita tietotarpeesta, mutta ajankäyttöisten asioiden vuoksi jouduin luopumaan tästä suunnitelmasta. Joka tapauksessa sain haastattelusta, jonka tein, kattavan kuvan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvien velvollisuuksien hoitamisesta toimeksiantajayrityksessä ja erityisesti oppaaseen liittyvistä tarpeista.

Toisena haasteena minulla oli selkeästä rajauksesta huolimatta tiedon liiallinen ja laaja määrä. Tämän johdosta poistin tietoperustasta jonkin verran tietoa erityisesti kansainvälisestä ulottuvuudesta. Ohjausseminaarin avulla sain tukea ja ohjausta rajauksen suhteen, joka auttoi minua pääsemään parempaan lopputulokseen ja pysymään paremmin rajauksessa.

Kaiken kaikkiaan olen itse oppinut sekä opinnäytetyöprosessista, että erityisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä todella paljon. Lähtökohtaisesti minulla ei ole kokemusta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ammatillisesti, mutta opinnäytetyön teon avulla olen saanut kattavamman ja paremman kuvan aiheesta, vaikka opinnäytetyöni koskikin vain osaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen osallistuvia toimijoita. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen ei ole minulle enää vieras aihe ja pystyn käyttämään tietoani ammatissani.

Opinnäytetyö on kirjoitettu pääasiassa vuoden 2023 syksyllä ja saatettu loppuun tammikuussa 2024 hieman alustavasta aikataulusta myöhemmin, kun alustavan aikataulun mukaan opinnäytetyö olisi ollut valmis ennen joulua, tai heti vuoden vaihteen jälkeen. Jatkotutkimuksena voisi tarkastella paremmin tilitoimistossa työskentelevien kirjanpitäjien tiedon tarvetta ja kokemuksia rahanpesulain velvollisuuksien noudattamisesta muutaman vuoden päästä haastatteluilla. Lisäksi voitaisiin tutkia millaista tukea kirjanpitäjät tarvitsevat hoitaakseen velvollisuutensa.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto 2023a. Aluehallintovirasto havaitsi puutteita rahanpesulain mukaisten riskiarvioiden lainmukaisuudessa vuonna 2022. Hakupäivä 25.10.2023. <https://rahanpesu.fi/-/aluehallintovirasto-havaitsi-puutteita-rahampesulain-mukaisten-riskiarvioiden-lainmukaisuudessa-vuonna-2022>.

Aluehallintovirasto 2023b. Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimintasuunnitelma 2023. Hakupäivä 10.10.2023. <https://avi.fi/documents/25266232/149219523/Toimintasuunnitelma+2023.pdf/b2ae89cb-4e95-4c12-39f3-fe5c73be311a/Toimintasuunnitelma+2023.pdf?t=1682072802904>.

Aluehallintovirasto 2023c. Rahanpesulain mukainen Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvoja-kohtainen riskiarvio – julkinen yhteenveto. Hakupäivä 26.10.2023. https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Julkaistava+yhteenveto_FI.pdf/ebc2c5c1-069f-bcff-d09b-5759e82c1aa4/Julkaistava+yhteenveto_FI.pdf?t=1684753769556.

Aluehallintovirasto 2023d. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Ohje ilmoitusvelvollisille. Aluehallintovirastojen julkaisuja 10/2023. Hakupäivä 11.11.2023. <https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Rahanpesun+ja+terrorismin+rahoittamisen+est%C3%A4minen+ohje.pdf/4f2798b3-4ad5-26b1-ce6a-b900f7060a5c?t=1623242533332>.

Aluehallintovirasto 2023e. Tilinpäätös 2022, Etelä-Suomen aluehallintovirasto -kirjanpitoyksikkö. Aluehallintovirastojen julkaisuja 158/2023. Hämeenlinna: Aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut, talous- ja henkilöstöpalvelut. Hakupäivä 11.11.2023. https://avi.fi/documents/25266232/147850625/Julkaistu-158+Tilinpaaotos_2022_ESAVI_kpy_FINAL.pdf.

Aluehallintovirasto 2021a. Epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittaminen. Ohje ilmoitusvelvollisille. Aluehallintovirastojen julkaisuja 04/2021. Hakupäivä 26.10.2023. https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Ep%C3%A4ilytt%C3%A4v%C3%A4st%C3%A4st%C3%A4+liiketoimesta+ilmoittaminen_julkaistava+ohje.pdf.

Aluehallintovirasto 2021b. Riskiarvion laatiminen. Ohje ilmoitusvelvollisille. Aluehallintovirastojen julkaisuja 10/2021. Hakupäivä 10.10.2023. <https://avi.fi/documents/25266232/60926372/Riskiarvion+laatiminen-ohje.pdf/fe897c08-1610-e99e-9207-e7d617d13be5/Riskiarvion+laatiminen-ohje.pdf?t=1633974833939>.

Andersén, Atso 2020. Rahanpesun estäminen. Helsinki: Alma Talent.

Asetukset 2015. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/847, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, varainsiirtojen mukana toimitettavista tiedoista ja asetuksen (EY) N:o 1781/2006 kumoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti 5.6.2015. Hakupäivä 8.1.2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0847>.

Direktiivi 2018. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/843, annettu 30 päivänä toukokuuta 2018, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta, Euroopan unionin virallinen lehti 19.6.2018. Hakupäivä 8.1.2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0843&from=fi>.

Direktiivi 2015. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/849, annettu 20 päivänä toukokuuta 2015, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta. Euroopan unionin virallinen lehti 5.6.2015. Hakupäivä 8.1.2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&from=FI>.

Fredman, Janne 2023. Havaintoja rahanpesunvalvonnan tarkastuksista. Tilisanomat. Hakupäivä 25.10.2023. <https://tilisanomat.fi/juridiikka/havaintoja-rahampesunvalvonnan-tarkastuksista>.

Hirvonen, Markku & Määttä, Kalle 2018. Harmaa talous ja talousrikollisuus – ilmenemismuodot ja torjunta. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Isoaho, Essi & Kaski, Ida-Ellen 2021. Kansallinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio 2021. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:17. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Hakupäivä

29.10.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163051/VM_2021_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Keskusrikospoliisi 2023a. Rahanpesun selvittelykeskuksen puolivuositarkastus 2023. Hakupäivä 10.10.2023. <https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/rahanpesun-selvittelykeskuksen-puolivuotiskatsaus-2023.pdf/12cd36fc-bc50-7d1c-0bd0-6ab96a378deb/rahanpesun-selvittelykeskuksen-puolivuotiskatsaus-2023.pdf?t=1692019910690>.

Keskusrikospoliisi 2023b. Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2022. Hakupäivä 10.10.2023. <https://poliisi.fi/documents/25235045/67733116/Rahanpesun-selvittelykeskuksen-vuosikertomus-2022.pdf/d4d07605-68b5-ee84-ffd7-ec09541dc9d7/Rahanpesun-selvittelykeskuksen-vuosikertomus-2022.pdf?t=1679478208148>.

Kirjanpitolaki 1336/1997. Hakupäivä 8.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>.

Kärkkäinen, Inka 2023. Pakotteet pähkinänkuoressa – mitä ne merkitsevät tilitoimistoille? Tilisanomat 45 (3), 70–73.

Laki pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain muuttamisesta 814/2022. Hakupäivä 8.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2022/20220814>.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 444/2017. Hakupäivä 10.10.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170444>.

Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta 445/2017. Hakupäivä 8.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2017/20170445>.

Laki virtuaalivalutan tarjoajista 572/2019. Hakupäivä 8.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190572>.

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritakoski, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.–4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Hakupäivä 12.11.2023. Ellibs. Vaatii käyttöoikeuden.

Rahanpesu.fi 2023a. Estämistyö. Hakupäivä 25.10.2023. <https://rahanpesu.fi/estamistyö>.

Rahanpesu.fi 2023b. Lainsäädäntö – rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Hakupäivä 27.10.2023. <https://rahanpesu.fi/lainsaadanto>.

Rahanpesu.fi 2023c. Näin estämme rahanpesua ja terrorismin rahoittamista. Hakupäivä 10.10.2023. <https://rahanpesu.fi/documents/46317582/48327972/N%C3%A4in+est%C3%A4mme+rahanpesua+ja+terrorismin+rahoittamista+netti.pdf/45e40e7b-65d3-42e3-495e-9b6ddb9d7a4b/N%C3%A4in+est%C3%A4mme+rahanpesua+ja+terrorismin+rahoittamista+netti.pdf?t=1692597961515>.

Rahanpesu.fi 2023d. Suomi on vahvistanut rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä – pääsee pois tehostetusta seurannasta. Hakupäivä 27.10.2023. <https://vm.fi/-/suomi-on-vahvistanut-rahanpesun-ja-terrorismin-rahoittamisen-estamista-paasee-pois-tehostetusta-seurannasta>.

Rahanpesu.fi 2023e. Toimijoiden roolit. Hakupäivä 10.10.2023. <https://rahanpesu.fi/toimijoiden-roolit>.

Rikoslaki 39/1889. Hakupäivä 8.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>.

Sahavirta, Ritva 2008. Rahanpesu rangaistavana tekona. Helsinki: Suomalainen lakimiesyhdistys. Hakupäivä 25.10.2023. <https://edition.fi/lakimiesyhdistys/catalog/view/525/440/1037-1>.

Taloushallintoliitto 2023. Rahanpesulaki muuttuu: pakote- ja jäädytyslistojen huomioiminen Aluehallintoviraston valvonnan piiriin. Suomen Taloushallintoliitto ry. Hakupäivä 26.10.2023. <https://taloushallintoliitto.fi/rahanpesulaki-muuttuu-pakote-ja-jaadytyslistojen-huomioiminen-aluehallintoviraston-valvonnan-piiriin/>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023. Suomen kestävä kasvun ohjelman muut rahoituskohteet TEM:n hallinnonalalla. Hakupäivä 30.10.2023. <https://tem.fi/kestavan-kasvun-ohjelman-muut-rahoituskohteet>.

Ulkoministeriö 2023a. Kansainvälinen yhteistyö korruption, rahanpesun sekä terrorismin rahoituksen estämiseksi. Hakupäivä 30.10.2023. <https://um.fi/korruption-rahampesun-ja-terrorismin-rahoituksen-estaminen>.

Ulkoministeriö 2023b. Venäjä: pakotteet. Hakupäivä 25.10.2023. https://um.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/gc654PySnjTX/content/ukrainan-tilanne-pakotteet/385142.

Valtioneuvosto 2023. Järjestäytyneen rikollisuuden vastainen strategia päivitetään. Tiedote. Hakupäivä 30.10.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/jarjestaytyneen-rikollisuuden-vastainen-strategia-paivitetaan>.

Valtioneuvoston asetus menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä 929/2021. Hakupäivä 8.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210929>.

Valtioneuvoston asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetuista merkittävistä julkisista tehtävistä 610/2019. Hakupäivä 8.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190610>.

Rahanpesun velvollisuuksien hoitaminen

-Millainen on rahanpesun velvollisuuksien hoitamisen tilanne yleisesti yrityksessänne?

Riskiarvio

-Kuka laatii yrityksessänne riskiarvion? Laaditteko yhdessä, vai onko jonkun vastuulla?

-Millaisia toimintaohjeita riskiarvioon olette kirjanneet?

Velvollisuudet

-Kenen vastuulla ovat asiakkaan tunnistamiseen ja todentamiseen liittyvät asiat?

-Kenen vastuulla ovat tosiasiallisten edunsaajien tunnistamiset ovat?

-Millä tavoin yrityksessänne hoidetaan selonottovelvollisuus ja jatkuva seuranta?

-Onko teillä millaiset ohjeet asiakkaan yksinkertaistettuun ja tehostettuun tunnistamiseen?

-Millä tavalla säilytätte yrityksessänne asiakastiedot?

-Miten pakotelistojen läpiajo toteutuu yrityksessänne?

-Miten olette ilmoittaneet mahdolliset epäilyt?

-Oletteko yhdessä pohtineet tilannetta, vai kirjanpitäjä tehnyt itse ilmoituksen?

-Millaisia muita toimintaohjeita teillä on rahanpesuun liittyen?

-Miten saadaan parannettua kirjanpitäjien osaaminen?

RAHANPESUUN LIITTYVÄT VELVOLLISUUDET TILITOIMISTOSSA

Rahanpesuun liittyvä opas kirjanpitäjälle

SISÄLLYS

1	YLEISTÄ.....	3
2	RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMINEN	4
	2.1 Lait	4
	2.2 Viranomaiset	6
3	ILMOITUSVELVOLLISET	9
4	VELVOLLISUUDET	11
	4.1 Riskiarvio.....	12
	4.2 Valvontarekisteriin ilmoittautuminen	13
	4.3 Asiakkaan tunnistaminen.....	14
	4.4 Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen	15
	4.5 Selonottovelvollisuus ja jatkuva seuranta	17
	4.6 Tuntemisvelvollisuus	18
	4.7 Asiakkaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen	20
	4.8 Ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimesta	22
	4.9 Henkilökunnan koulutus, sisäiset toimintaohjeet ja sisäinen valvonta	25
5	LOPUKSI.....	26

1 YLEISTÄ

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski on todellinen uhka täällä meillä Suomessa muuttuvan maailmantilanteen vuoksi. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaan tarvitaan mukaan kaikki rahanpesulain sääntelyn piiriin kuuluvat toimijat, kuten kirjanpitäjät.

Tämän oppaan tarkoituksena on auttaa tilitoimistossa työskenteleviä kirjanpitäjiä ymmärtämään rahanpesun ja terrorismin rahoittamista ja noudattamaan velvollisuuksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. asiat ovat kerrottu oppaassa pääasiassa tiivistetysti. Kattavammin tietoa oppaassa olevista asioista löytyy opinnäytetyön raporttiosuudesta, joka on myös saatavilla. Oppaan tarkoituksena on auttaa huomioimaan erilaisia tilanteita, joihin voi liittyä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen uhkaa ja johon kannattaa kiinnittää enemmän huomiota. Joihinkin kohtiin on pyritty tuomaan esimerkkejä asian paremman ymmärrettävyyden vuoksi. Raporttiosuudesta löytyy myös käytetyt lähteet ja näin ollen on mahdollisuus tutustua aiheeseen laajemmin ja syvemmin.

Tämä opas on laadittu tämänhetkisten säädösten mukaisesti, joten on tärkeää huomioida mahdolliset lainsäädännön muutokset, jotka vaikuttavat tilitoimistojen ja kirjanpitäjien velvollisuuksiin. Opasta on suositeltavaa päivittää ja tarkistaa tietojen ajantasaisuus toimeksiantajan taholta. Opasta ei löydy yksittäisiä ohjeistuksia esimerkiksi asiakkaan tietojen säilyttämisestä toimeksiantajayrityksessä, vaan toimeksiantajalla on omat perehdytysohjeet ja toimintaohjeet tämänkaltaisten asioiden suhteen.

Mukavia lukuhetkiä

Henna Saarenpää tammikuussa 2024

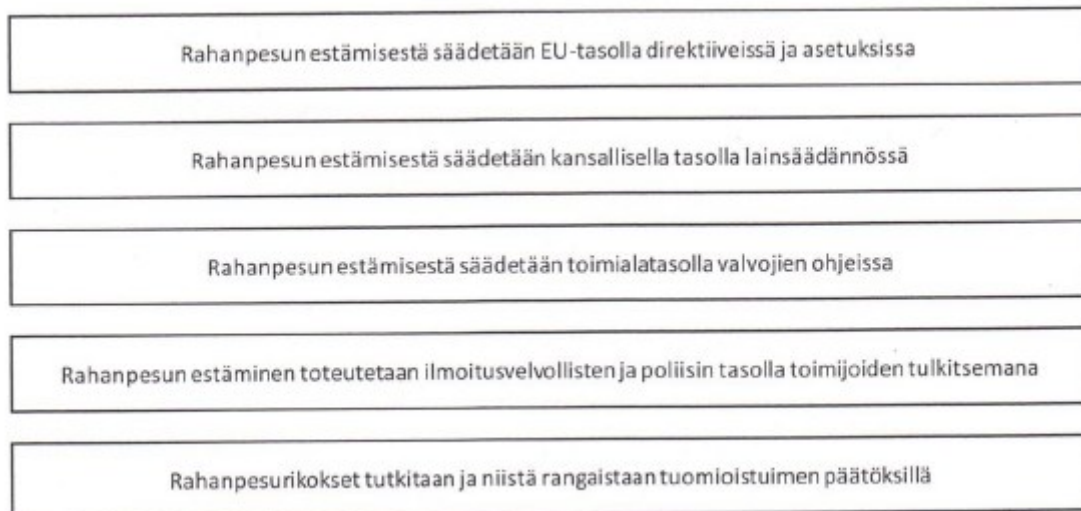
2 RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMINEN

Rahanpesussa on kyse toiminnasta, jolla pyritään häivyttämään rikollisesta alkuperästä olevat varat kierrättämällä ne laillisen maksujärjestelmän läpi. Kyse ei ole välttämättä pelkästään varoista, vaan siinä voidaan siirtää hyöty itselle tai jollekin toiselle. **Terrorismin rahoittamisessa** yritetään rahoittaa laillisestakin alkuperästä olevilla varoilla terroristista toimintaa. Avainasemassa ehkäistävissä rahanpesua ja terrorismin rahoittamista, ovat kirjanpitäjät muiden ilmoitusvelvollisten kanssa. Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ovat molemmat kolmivaiheisiä prosesseja. Näiden estämisessä työkaluina ovat talouspakotteet ja jäädytyspäätökset yhdessä lainsäädännön kanssa. Myös kansainvälisellä yhteistyöllä on merkitys estämistyössä.

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vaiheista löytää lisää raporttiosuudesta luvusta [2.1 Rahanpesu ja terrorismin rahoittaminen ja niiden estäminen](#).

2.1 Lait

Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen taustalla ovat sekä kansallinen, eli suomalainen, että kansainvälinen lainsäädäntö ja säädökset. **Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä** pohjautuu Euroopan unionin neljänteen rahanpesudirektiiviin. Kaiken alla on kansainvälisesti toimivan Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF) suositukset, jolle perustuvat myös Euroopan unionin rahanpesusäätely. Lainsäädännön lisäksi valvovat viranomaiset antavat tarkempia toimintaohjeita.

Kuva 5 Rahanpesun estämisen mekanismi sääntelyssä

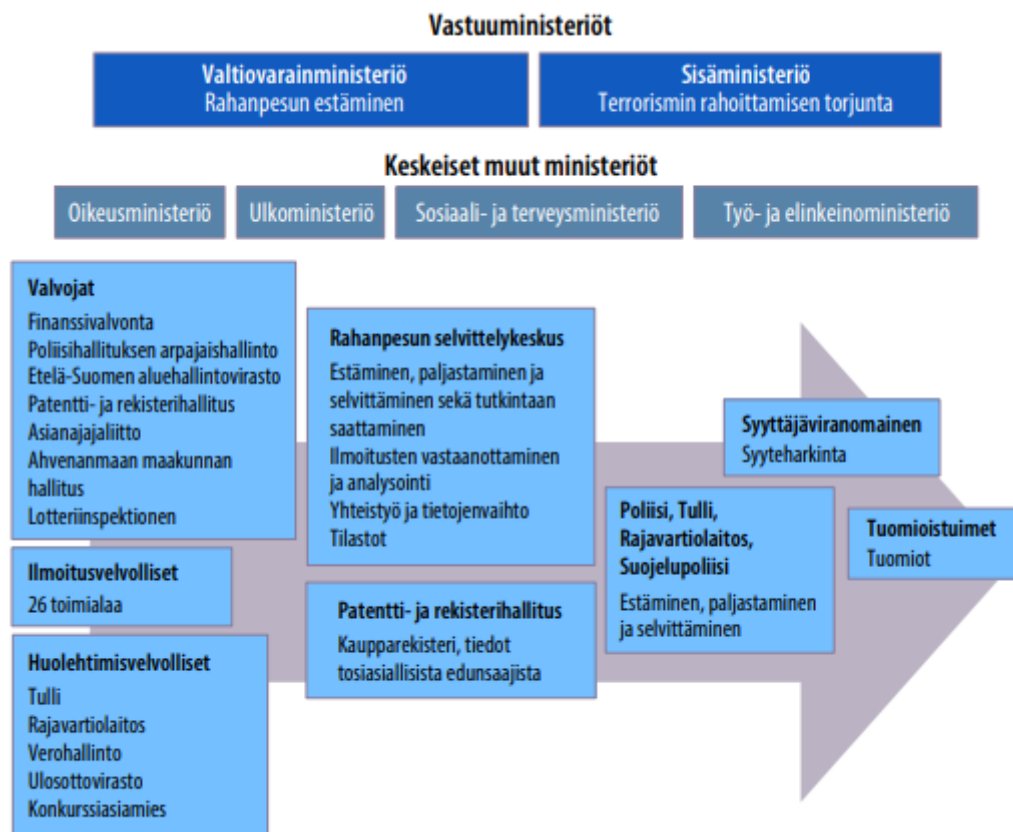
Tärkein kirjanpitäjiä ja tilitoimistoja velvoittava laki on **laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä**. Laki on astunut voimaan 2017 ja sitä on päivitetty viimeksi vuoden 2023 alkupuolella. Lain tärkeimpiä **tavoitteita** on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen paljastaminen ja selvittäminen. Laki määrittelee myös **riskiarvion** päivittämistä säännöllisesti.

Muita kansallisia lakeja koskien rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ovat rahanpesun selvittelykeskuksesta annettu laki, laki virtuaalivaluutan tarjoajista, laki pankki- tai maksutilien valvontajärjestelmästä ja rikoslaki. Lisäksi on asetuksia, jotka koskevat rahanpesua ja terrorismin rahoittamisen estämistä. Näitä asetuksia ovat valtioneuvoston antama asetus menettelyistä asiakkaan tuntemiseksi ja riskitekijöistä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Sekä asetus rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetussa laissa tarkoitetuista merkittävistä julkisista tehtävistä.

Edellä mainituista kansallisista ja kansainvälisistä säädöksistä saa lisää tietoa raportista luvusta 2.2 Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen liittyvät lait.

2.2 Viranomaiset

Tärkeimpiä viranomaisia, joihin kirjanpitäjänä törmää ovat keskusrikospoliisin alaisuudessa toimiva **rahanpesun selvittelykeskus** ja **aluehallintovirasto**. Aluehallintovirasto on valvova viranomainen, joka valvoo esimerkiksi tilitoimistoja. Muita valvovia viranomaisia on Poliisihallituksen arpajaishallinto, patentti- ja rekisterihallitus (PRH), finanssivalvonta ja asianajajaliitto. Epäilyttävistä liiketoimista tehdyt ilmoitukset selvittää rahanpesun selvittelykeskus, joka toimii keskusrikospoliisin alaisuudessa. Lisäksi muita rahanpesun ja terrorismin rahoittamiseen liittyviä viranomaisia ovat eri ministeriöt, patentti- ja rekisterihallitus, poliisi, Tulli, Rajavartiolaitos, suojelupoliisi, syyttäjälaitos ja tuomioistuimet. (Rahanpesu.fi 2023c.)

Kuva 6 Keskeiset toimijat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo valtakunnallisesti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain noudattamista ja pitää yllä rahanpesun valvontarekisteriä. Tarkastukset esimerkiksi tilitoimistoihin ja muiden ilmoitusvelvollisten toimipisteisiin tehdään aluehallintoviraston toimesta.

Vuoden 2022 aikana aluehallintovirasto on tehnyt tarkastuksia 13 ilmoitusvelvolliselle ja mukana on ollut myös tilitoimistoja. Lisäksi aluehallintovirasto on tehnyt riskiarviopyyntöjä 175 kappaletta, joiden avulla on kartoitettu riskitietoisuutta rahanpesun suhteen eri toimialoilla ja ilmoitusvelvollisten riskiarvioiden laatua. Tarkastuksien linja on tiukentunut asteittain. Vuoden 2022 tarkastuksien seurauksena harkinnassa on rike- ja seuraamusmaksuja. Tarkastuksissa aluehallintovirasto totesi yleisen tietoisuuden rahanpesulaista lisääntyneen, mutta velvollisuuksien hoitamisessa havaittiin puutteita. Tyypilliset puutteet tarkastuksissa koskivat riskiarviota, asiakkaan tuntemista (henkilöllisyyden todentaminen ja tosiasiallisen edunsaajan selvittäminen) ja tuntemistietojen säilyttämistä. Valtaosa riskiarvioista oli puutteellisia, esimerkiksi liian yleisiä tai suppeita ilmoitusvelvollisen toimintaan nähden.

Aluehallintovirasto tekee myös oman riskiarvion ilmoitusvelvollisten riskeistä, jossa se ottaa huomioon esimerkiksi Euroopan unionin ja kansallisen riskiarvion. Aluehallintovirasto on laatinut vuonna 2022 oman riskiarvion, jossa se on arvioinut toimialakohtaisesti kokonaisriskitasot asteikolla 1-4.

Toimiala	Riskitaso	Lukumäärä
Tavarakauppiat (TK)	3	50
Panttilainauslaitokset (PL)	3	13
Taidekauppiat (TD)	3	62
Kiinteistönvälitysliikkeet (KV)	3	1629
Valuutanvaihto (VA)	3	13
Kirjanpitäjät (KIP)	3	2503
Rahoituspalvelut (RAH)	2	60
Veroneuvojat (VE)	2	30
Oikeudelliset palvelut (OI)	2	164
Perintätoimistot (PE)	2	85
Yrityspalvelut (YR)	2	256
Sijoituspalvelujen oheispalvelut (SIO)	2	12

Kuva 7 Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialakohtainen riskiarvio.

Kirjanpitosektori poikkeaa muista suuririskistä toimialoista, koska asiakassuhteet ovat pitkäaikaisia ja lähtökohtaisesti asiakkaat tunnetaan hyvin. Sektorin haavoittuvuutta lisää esimerkiksi vaihteleva tietotaso velvoitteista rahanpesuun liittyen. (Aluehallintovirasto 2023c.)

Aluehallintovirastolla on rahanpesulakiin perustuen oikeus määrätä valvottavilleen hallinnollisia seuraamuksia, kuten julkinen varoitus, rikemaksu tai seuraamusmaksu. Julkisen varoituksen voi saada, jos tilitoimisto toimii rahanpesulaissa annettujen määräysten vastaisesti. Rikemaksu voidaan määrätä, jos kirjanpitäjä/tilitoimisto tahallaan tai huolimattomuudellaan rikkoo tai laiminlyö velvollisuuksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisessä. Seuraamusmaksu taas määrätään, jos velvoitteiden laiminlyönti tai rikkomus on huolimattomuudesta tai tahallaan toistuvaa, vakavaa ja järjestelmällistä.

Lisää tietoa löytyy raportista luvusta 3.1 Aluehallintovirasto

Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviin kuuluu ottaa vastaan ja analysoida tehdyt rahanpesuepäilyilmoitukset. Lisäksi selvittelykeskus huolehtii ensivaiheen poliisitutkinnasta ja ilmoitusten saattamisesta esitutkintaan. Rahanpesun selvittelykeskus toimii tiiviissä yhteistyössä sekä kansainvälisten, että kotimaisten toimijoiden ja viranomaisten kanssa tapauksien selvittelyssä. Rahanpesun selvittelykeskuksella on oikeus jäädyttää sekä luonnollisen, että oikeushenkilön varat, jos henkilön on syytä epäillä terrorismirikokseen.

Rahanpesun selvittelykeskuksesta löytyy lisää tietoa raportista luvusta 3.2. Rahanpesun selvittelykeskus

3 ILMOITUSVELVOLLISET

Tässä oppaassa keskitytään **ilmoitusvelvollisten**, kuten kirjanpitäjien ja tilitoimistoiden, velvollisuuksiin liittyen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen. Rahanpesulaki määrittelee ne ilmoitusvelvolliset, jotka kuuluvat lain soveltamisalan piiriin.

Muita ilmoitusvelvollisia, joita Etelä-Suomen aluehallintovirasto valvoo ovat:

- liike- tai ammattitoimintana oikeudellisia palveluita tarjoavat (tietyt taloudelliset toiminnot tai omaisuuteen liittyvät liiketoimet, kuten kauppakirjan laatijat ja julkiset oikeusavustajat pl. asianajajat)
- sellaiset rahoituspalveluja tarjoavat yritykset, jotka eivät ole Finanssivalvonnan valvottavia, kuten esimerkiksi rahoitusleasing -palvelua tarjoavat ja valuutan vaihtajat
- sijoituspalvelun oheispalveluja tarjoavat, esimerkiksi yrityskonsultointia ja sijoituspalveluun liittyvien luottojen ja rahoitusten myöntävät yritykset
- panttilainauslaitoksista annetussa laissa tarkoitetut panttilainauslaitokset
- kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneiston välitysliikkeistä annetussa laissa tarkoitetut kiinteistönvälitysliikkeet sekä vuokrahuoneiston välitysliikkeet
- perintätoimistot
- yrityspalvelun tarjoajat, kuten esimerkiksi toimeksiantona yhteisön perustaja, kolmannen henkilön puolesta toimiminen yhtiöoikeudellisesti vastuullisena henkilönä, yhtiömiehenä tai samankaltaisessa asemassa muussa oikeushenkilössä, kotipaikan, yritys- tai postiosoitteen tarjoaja.
- pääasiallisena liike- tai ammattitoimintana suoraan tai välillisesti veroneuvontapalveluita tai verotukseen liittyvää tukea tarjoavat
- liike- tai ammattitoimintana kirjanpito tehtäviä toimeksiannosta hoitavat, kirjanpitäjät
- liike- tai ammattitoimintana tavaroita myyvät tai välittävät siltä osin kuin maksetaan tai otetaan vastaan maksusuorituksena käteistä yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina yhteensä vähintään 10 000 euroa
- liike- tai ammattitoimintana taide-esineitä myyvät tai välittävät siltä osin kuin maksetaan tai otetaan vastaan maksusuorituksena yhtenä suorituksena tai toisiinsa kytkeytyvinä suorituksina vähintään 10 000 euroa.

Yhteensä näitä ilmoitusvelvollisia Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimintasuunnitelman 2023 mukaan on 2 800.

Muita ilmoitusvelvollisia ovat esimerkiksi Finanssivalvonnan alaisuudessa toimivat talletuspankit, rahastoyhtiöt ja vakuutusedustajat. Patentti- ja rekisterihallituksen alaisuudessa olevat tilintarkastajat, Suomen asianajajaliiton alaisuudessa toimivat asianajajat, Poliisihallituksen alaisuudessa toimiva rahapeliyhteisö Veikkaus Oy, Ahvenanmaan maakuntahallituksen alaisuudessa toimivat kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeet (Ahvenanmaalla), Ålands lotteriinspektionin alaisuudessa toimiva rahapeliyhteisö Paf.

4 VELVOLLISUUDET

Ilmoitusvelvollisilla, kuten kirjanpitäjillä ja tilitoimistoilla, on velvollisuuksia liittyen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen.

Rahanpesulain mukaisia keskeisiä **velvoitteita** on alla olevan taulukon mukaan

<p>1. Tunnista ja arvioi omaan liiketoimintaasi liittyvät rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskit ja laadi niitä koskeva riskiarvio.</p> <p>2. Päivitä riskiarviota säännöllisesti.</p> <p>3. Tunnista asiakkaasi ja todenna tämän henkilöllisyys. Tunnista myös asiakkaan edustaja ja todenna tämän henkilöllisyys sekä varmista edustajan oikeus toimia asiakkaan puolesta.</p> <p>4. Selvitä yritysasiakkadesi tosiasialliset edunsaajat eli yrityksen omistajat sekä ne, jotka käyttävät yrityksessä määräysvaltaa.</p> <p>5. Tunne asiakkaasi ja tämän toiminta. Seuraa toimintaa jatkuvasti epäilyttävien liiketoimien havaitsemiseksi.</p> <p>6. Ilmoita kaikista havaitsemistasi epäilyttävistä liiketoimista KRP:n rahanpesun selvittelykeskukselle. Tee ilmoitus myös silloin, kun olet kieltäytynyt asiakassuhteesta tai liiketoimesta sen epäilyttävyyden vuoksi.</p> <p>7. Laadi ohjeistus ja kouluta työntekijäsi toimimaan rahanpesulain velvoitteiden mukaisesti.</p> <p>8. Tarvittaessa hakeudu aluehallintoviraston pitämään rahanpesun valvontarekisteriin.</p> <p>9. Luo sisäinen, riippumaton kanava, jonka kautta työntekijäsi voivat ilmoittaa havaitsemistaan rahanpesulain rikkomuksista.</p>
--

Kuva 8 Rahanpesulain keskeiset velvoitteet ilmoitusvelvollisille

Lisää ilmoitusvelvollisista ja heidän rahanpesulain mukaisista löytyy raportista luvusta 4 Ilmoitusvelvolliset

4.1 Riskiarvio

Tilitoimistot laativat oman riskiarvion, jossa arvioidaan toimintaan liittyviä haavoittuvuuksia, uhkatekijöitä ja riskejä, suunnitellaan ja toteutetaan hallintakeinoja, sekä arvioidaan jäännösriskiä. Organisaation johto sitoutuu riskiarvioon omalta osaltaan ja hyväksyy sen. Toimeksiantaja on tehnyt riskiarvion ja sitä päivitetään säännöllisesti. Riskiarviossa olevat toimintaohjeet ja käytännöt pitävät vastata todellisuudessa tilitoimiston omaa toimintaa.

Oman toiminnan luonteen, koon ja laajuuden ymmärtäminen on keskeisintä, kun lähdetään arvioimaan riskejä, haavoittuvuuksia ja uhkatekijöitä omassa toiminnassa. Riskejä voidaan jakaa muun muassa tuote-, palvelu- ja asiakaskohtaisiksi.

Palveluihin liittyviä riskejä voidaan arvioida uhkatekijöiden ja haavoittuvuuksien mukaan. Uhkatekijöitä voivat olla esimerkiksi puutteet tai heikkoudet tilitoimistojen ja kirjanpitäjien toimintatavoissa, resursseissa tai osaamisessa. Uhkatekijöitä voi taas olla rikolliset, rikollisryhmät tai henkilöt, jotka liittyvät ryhmän toimintaan. Lisäksi uhkatekijöitä voivat olla rikollisten toimintatavat eri rikostyypeissä esimerkiksi talousrikollisuus. Rikolliset pyrkivät hyväksikäyttämään tilitoimistojen haavoittuvuuksia.

Asiakkaisiin liittyvät riskit koskevat sekä vanhoja, että uusia asiakkaita. Nämä riskit voivat olla muun muassa maantieteellisiin alueisiin tai maihin liittyvät riskit, sekä liiketoimintaan liittyvät riskit. Kirjanpitäjien kohdalla erityisesti asiakkaiden toimialat kannattaa arvioida ja sen mukaan miettiä asiakkaan riskiä. Toimeksiantajayrityksessä on käytössä tällä hetkellä kolmiportainen arvio asiakkaasta ja asiakkaaseen liittyvistä riskeistä, kuten asiakkaan toimialasta. Asiakkaan arvio riskien näkökulmasta on yhtiön sisäistä dokumentaatiota. Asiakkaisiin liittyviä riskejä arvioidaan toimeksiantaja yrityksessä asiakas suhteen aloituksen yhteydessä ja vuosittain muiden prosessien yhteydessä.

Tilitoimistoihin liittyviä omia riskejä voivat esimerkiksi olla liian pieni tai väärin mitoitettu henkilöstöresurssi. Lisäksi liian vähäinen henkilöstön kouluttaminen lisää myös riskiä.

Hallintakeinot, joilla riskejä pyritään vähentämään ja hallitsemaan, ovat myös tärkeä osa riskiarviota ja riskiarviossa arvioidaan myös hallintakeinoja, eli kuinka hyvin hallintakeinot toimivat todellisuudessa ja mitä puutteita ja haavoittuvuuksia niissä on. Hallintakeinot pitävät sisällään **sisäiset**

toimintaperiaatteet, menettelytavat ja valvonnan. Näiden on oltava riittävät tilitoimiston toimintaan suhteutettuna.

Menettelytavat ja toimintaperiaatteet ovat käytänteitä, jotka liittyvät riskienhallintaan esimerkiksi asiakkaan tuntemiseen, sisäiseen valvontaan, raportointiin, tietojen tallentamiseen tai henkilöstön kouluttamiseen. Asiakassuhteiden kohdalla arvioidaan sitä, onko tarpeen käyttää yksinkertaistettua tai tehokasta tuntemismenettelyä

Uuden lakimuutoksen myötä **pakotesääntelyyn ja jäädyttämispäätöksiin** liittyvä asiakkaan tunteminen on oleellinen osa myös riskiarviota, jolloin on erittäin perusteltua arvioida myös pakoterisien näkökulmasta asiakaskuntaa ja toimialoja. Lisäksi, kun toimintaperiaatteita laaditaan riskiarvion pakotteiden näkökulmasta, on tärkeää arvioida, kuuluuko asiakas siihen asiakaskuntaan, johon voi kohdistua pakotteita, ja onko asiakkaan toiminta riskitoimialalla. Lisäksi on hyvä suunnitella mitä tehdään, jos asiakas tarkistuksessa saa pakoteosuman.

Jäännösriskit ovat riskejä, jotka jäävät jäljelle riskienhallintakeinoista huolimatta. Jäännösriskeihin voidaan kohdistaa hallintakeinoja tai hyväksyä jäännösriskit.

Riskiarviota täytyy päivittää säännöllisesti ja se on toimitettava valvovalle viranomaiselle, joka kirjanpitäjien kohdalla on Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ilman aiheetonta viivästystä viranomaisen pyynnöstä. Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on ohje ilmoitusvelvollisille riskiarvion laatimiseen.

Lisää riskiarviosta voi lukea raportista luvusta 4.1 Riskiarvio

4.2 Valvontarekisteriin ilmoittautuminen

Jokaisen tilitoimiston täytyy rekisteröityä Etelä-Suomen aluehallintoviraston pitämään **valvontarekisteriin**. Rekisterin on tarkoitus tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen valvontaa. Lisäksi rekisteri sujuvoittaa tiedotteiden ja ohjeiden jakamista esimerkiksi tilitoimistoille. Jokaisen tilitoimiston, joka toimii omalla y-tunnuksellaan, täytyy rekisteröityä valvontarekisteriin 14 vuorokauden kuluessa tullessaan lain soveltamisalaan. Lisää tietoa valvontarekisteristä löytää raportista luvusta 4.2.1 Valvontarekisteriin ilmoittautuminen

4.3 Asiakkaan tunnistaminen

Rahanpesulain mukaan tilitoimistojen ja kirjanpitäjien on tunnistettava asiakkaat ja todennettava asiakkaiden henkilöllisyys aloittaessa vakituinen asiakassuhde. **Asiakkaan tunnistaminen** on asiakkaan henkilöllisyyden selvittämistä asiakkaan toimittamien tietojen perusteella vapaamuotoisesti. Tunnistamiseksi voidaan esimerkiksi tiedustella asiakkaan nimi.

Kun **asiakkaan henkilöllisyys todennetaan**, varmennetaan tällöin asiakkaan henkilöllisyys asiakirjasta, joka on luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä. Näitä asiakirjoja voivat olla voimassa oleva:

- ajokortti
- henkilökortti
- passi
- kuvallinen KELA-kortti
- pakolaisen matkustusasiakirja
- muukalaispassi
- sähköinen tunnistautuminen,

jotka ovat suomalaisen viranomaisen myöntämiä. Ulkomaalaisia hyväksyttäviä asiakirjoja voivat olla ulkomaan passi tai muu matkustusasiakirjana hyväksyttävä henkilöllisyystodistus.

Oikeushenkilön kohdalla voidaan käyttää esimerkiksi kaupparekisteriotetta tunnistamisasiakirjana. Luonnollinen henkilö, joka edustaa oikeushenkilöä, täytyy myös tunnistaa ja todentaa hänen henkilöllisyys, sekä varmistua, että henkilöllä on oikeus edustaa oikeushenkilöä.

Vakituinen asiakassuhde on:

- pysyväisluonteinen suhde
- suhde, joka yhteydenottohetkellä oletetaan tulevan pysyväksi
- vähintään yksi sopimus tilitoimiston kanssa

Muita tilanteita, jossa asiakas täytyy tunnistaa ja henkilöllisyys todentaa, ovat:

- satunnaiset asiakkaat, joiden liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus on yhteensä vähintään 10 000 euroa

- satunnaiset asiakkaat, joiden liiketoimen suuruus tai toisiinsa kytkeytyvien liiketoimien suuruus käteisenä on yhteensä vähintään 10 000 euroa koskien tavaroiden myyntiä
- kyse on liiketoimesta, joka on epäilyttävä

Lisäksi, jos epäillään aiemmin todennetun asiakkaan todentamistietojen luotettavuutta tai riittävyyttä, täytyy asiakas aina tunnistaa ja todentaa uudelleen.

Asiakkaan tunnistaminen ja todentaminen koskee uusien asiakkaiden lisäksi myös vanhoja asiakkaita ja sen vuoksi asiakastietoja täytyy päivittää säännöllisesti.

Toimeksiantajayrityksessä asiakas tunnistetaan ja todennetaan vahvalla menetelmällä useamman kerran asiakassuhteen aloituksen yhteydessä.

Tuoreimman rahanpesulain muutoksen mukana pakotesäätely lisättiin osaksi asiakkaan tuntemista. Lakimuutoksen myötä pakotesäätelyn ja jäädyttämispäätöksiä koskeva velvoite on selkeytynyt. Toimeksiantajayrityksessä asiakkaan tiedot ajetaan myös pakotelistauksen läpi asiakassuhteen aloituksen yhteydessä ja sen jälkeen kerran kuukaudessa ja palvelun tarjoaja tarkistaa mahdolliset hälytykset ja ilmoittaa asiasta toimeksiantajayritykselle.

4.4 Tosiasiallisen edunsaajan tunnistaminen

Tosiasiallinen edunsaaja on luonnollinen henkilö, joka esimerkiksi omistusoikeutensa kautta käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä. Määräysvaltaa voidaan käyttää oikeushenkilössä myös äänioikeuden kautta tai muulla perusteella. Kirjanpitäjän täytyy tunnistaa tosiasialliset edunsaajat ja todentaa heidän henkilöllisyytensä tarvittaessa. Kirjanpitäjän/tilitoimiston tekemä riskiarvio ottaa kantaa siihen, kenen asiakkaan kohdalla otetaan käyttöön tosiasiallisen edunsaajan henkilöllisyyden tarkistaminen. Lisäksi asiakkaiden tosiasiallisten edunsaajista tulee pitää yllä muun muassa riittäviä ja ajantasaisia tietoja.

Yhteisöissä, kuten osakeyhtiössä, tarkoitetaan tosiasiallisena edunsaajana luonnollista henkilöä, joka:

1. omistaa suoraan tai välillisesti enemmän kuin 25 % oikeushenkilön osakkeista tai muuten omistaa oikeushenkilöstä vastaavan osuuden;

2. käyttää enemmän kuin 25 % oikeushenkilön äänioikeuksista suoraan tai välillisesti. Ja äänimäärä perustuu jäsenyyteen, omistukseen, yhtiösopimukseen, yhtiöjärjestykseen tai muuhun verrattavaan sääntöön; tai
3. tosiasiallisesti käyttää määräysvaltaa oikeushenkilössä muulla tavoin.

Kuva 9 Esimerkki 1. Erkki Esimerkki tosiasiallinen edunsaaja (PRH).

Suorasta omistuksesta osoituksena pidetään sitä, että tarkasteltavasta oikeushenkilöstä luonnollisella henkilöllä on yli 25 prosenttia suurempi omistusoikeus.

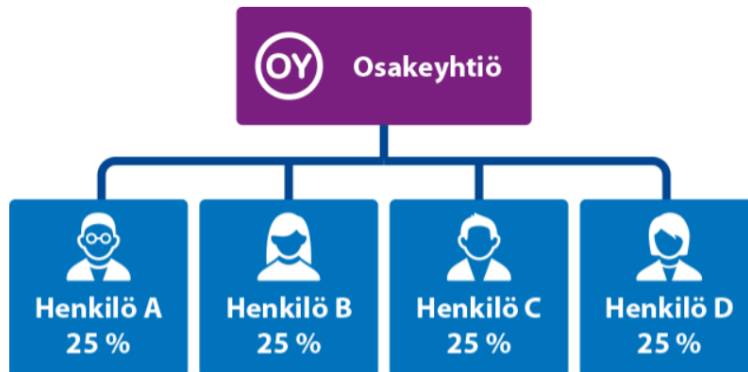
Välillisestä omistuksesta pidetään taas osoituksena sitä, että:

1. yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä itsenäistä päätäntävaltaa oikeushenkilössä käyttävällä on suurempi kuin 25 prosentin omistusoikeus tai osuus äänioikeudesta tarkasteltavassa oikeushenkilössä; tai
2. luonnollisella henkilöllä, tai oikeushenkilöllä, jossa luonnollinen henkilö käyttää päätösvaltaa, on jäsenyyteen, omistukseen, yhtiösopimukseen, yhtiöjärjestykseen tai muuhun verrattavaan sääntöön perustuva oikeus erottaa tai nimittää enemmistö jäsenistä oikeushenkilön hallituksessa tai muussa verrattavassa toimielimessä.

Kuva 10 Esimerkki 2 Matti Meikäläinen enemmistöosakas (PRH).

Edellä mainitut tosiasialliset edunsaajat täytyy tunnistaa aina. Jos ei pystytä tunnistamaan tosiasiallista edunsaajaa tai edellä mainitut kuvaukset eivät täyty, pidetään tarkasteltavan oikeushenkilön tosiasiallisina edunsaajina oikeushenkilön vastuunalaisia yhtiömiehiä, hallitusta, toimitusjohtajaa, tai vastaavassa asemassa olevaa muuta henkilöä. Edellä mainitussa tilanteessa on osakeyhtiön kohdalla tunnistettava sekä hallitus ja toimitusjohtaja ja avoimessa tai kommandiittiyhtiössä vastuunalaiset yhtiömiehet ja toimitusjohtaja.

Kuva 11 Esimerkki 3. Ei ole tosiasiallista edunsaajaa (PRH).

Säätiöiden ja asunto-osakeyhtiöiden kohdalla on poikkeuksia tosiasiallisten edunsaajien kohdalla. Esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisen kiinteistöosakeyhtiöiden kohdalla tosiasiallisina edunsaajina ovat kaupparekisteriin merkityt hallituksen jäsenet.

4.5 Selonottovelvollisuus ja jatkuva seuranta

Tilitoimiston ja kirjanpitäjän täytyy myös perehtyä asiakkaan liiketoimintaan niin, että poikkeava liiketoiminta mahdollisuus kiinnittää huomiota. **Selonottovelvollisuus** edellyttää kirjanpitäjää ja tilitoimistoa hankkimaan tietoa asiakkaastaan ja tämän tosiasiallisesta edunsaajan toiminnasta, asiakkaan liiketoiminnan laajuudesta ja laadusta. Tilitoimiston oman riskiarvion perusteella voidaan määritellä mistä ja kuinka paljon tietoa hankitaan asiakkaasta ja asiakkaan liiketoimista. Kirjanpitäjällä on lähtökohtaisesti hyvät edellytykset seurata asiakkaan toimintaa oman ammattitaitonsa ja työkuvansa perusteella, sillä kirjanpitäjä käsittelee kirjanpitoaineistoa ja hänellä on mahdollisuus huomata poikkeukset asiakkaan liiketoimissa.

Liiketoimiin, joka kiinnittää kirjanpitäjän huomion, voi poiketa tavanomaisesta rakenteeltaan tai suuruudeltaan. Asiakkaan toimintaa voidaan verrata asiakkaan normaaliin toimintaan. Lisäksi täytyy kiinnittää huomiota liiketoimiin, joilla ei ole taloudellista tarkoitusta tai ne eivät sovi yhteen esimerkiksi niiden tietojen kanssa, jotka ovat asiakkaasta. Tarvittaessa täytyy selvittää varojen alkuperä, jotka liittyvät liiketoimeen. Näistä epäilyttävistä liiketoimista voidaan pyytää asiakkaalta nähtäväksi sopimukset, jotka liittyvät kyseisiin liiketoimiin.

Asiakkaan **jatkuvan seurannan** tulee olla riittävää suhteessa asiakkaiden toiminnan laajuuteen ja laatuun, asiakassuhteiden kestoon ja pysyvyyteen, sekä riskeihin. Riittävällä seurannalla pystytään varmistamaan, että asiakkaan toiminta vastaa sitä tietoa, joka hänestä on kirjanpitäjällä ja tilitoimistolla. Käytännössä tavoitteena on, että kirjanpitäjä tai tilitoimisto pystyisi havaitsemaan, jos asiakkaan toiminta poikkeaa tavanomaisesta. Vakituksissa asiakassuhteissa asiakkaan toimintaa pystytään vertaamaan aiempaan toimintaan, kun taas satunnaisissa asiakassuhteissa poikkeavat liiketoimet liittyvät usein toimialalla oleviin epätavanomaisiin liiketoimiin. Toimeksiantoyrityksessä kirjanpitäjillä on vahva tietämys asiakkaista, sillä kirjanpitäjillä on lähtökohtaisesti omat asiakkaat. Lisäksi kirjanpitolaki vaatii noudattamaan hyvää kirjanpitolapaa, jolloin esimerkiksi puuttuvat kuitit herättävät epäilyksiä ja vaativat tarkempia selvityksiä.

Lisää tietoa selonottovelvollisuudesta ja jatkuvasta seurannasta löytyy raportista luvusta 4.2.4 Selonottovelvollisuus ja jatkuva seuranta.

4.6 Tuntemisvelvollisuus

Tilitoimisto voi käyttää asiakkaan tuntemisessa yksinkertaistettua, tai tehostettua tuntemisvelvoitetta. Se kumpaa tilitoimisto käyttää kenenkin asiakkaan kohdalla perustuu tilitoimiston omaan riskiarvion asiakassuhteista. Asiakkaan kohdalla voidaan käyttää yksinkertaistettua menetelmää, jos riskiarvion perusteella arvioidaan asiakkaaseen liittyvän vähäinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riski.

Yksinkertaistetussa menetelmässä on suoritettavat velvoitteet ovat:

- tunnistaa asiakas ja tämän edustaja, ja todentaa henkilöllisyydet
- tunnistaa ja todentaa tosiasialliset edunsaajat

- tietojen hankkiminen asiakasta koskien, asiakkaan jatkuva seuranta ja selonottovelvollisuus asiakkaan liiketoimiin liittyen
- tuntemistietojen säilyttäminen

Jos asiakkaan kohdalla tulee tilanne, että kirjanpitäjä tai tilitoimisto havaitsevat epäilyttävää liiketoimintaa, tai asiakkaan toiminta on normaalista poikkeavaa, ei voida käyttää asiakkaan kohdalla yksinkertaistettua tuntemismenettelyä.

Tehostettua tuntemisvelvoitetta käytetään, kun tilitoimiston riskiarviossa arvioidaan asiakkaaseen liittyvän tavanomaista suurempi riski rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen. Lisäksi, jos asiakkaalla tai asiakkaan liiketoimella on liittymäkohtia tiettyihin valtioihin, käytetään tehostettua tuntemisvelvoitetta.

Tehostetussa tuntemismenettelyssä kirjanpitäjän ja tilitoimiston täytyy kiinnittää tavallista suurempaa huomiota asiakkaaseen, asiakkaan liiketoimintaan ja liiketoimiin varmistaakseen, ettei rahanpesua ja terrorismin rahoittamista liity asiakassuhteeseen. Esimerkkejä asiakkaan tehostettuun tuntemistöimiin ovat huomion kiinnittäminen asiakkaan henkilöllisyyden todentamiseen ja todentavan dokumentin luotettavuuteen, asiakassuhteen seuraamiseen ja liiketoimien taustan ja tarkoituksen selvittämiseen.

Lisäksi tehostettua menetelmää täytyy noudattaa, kun kyse on poliittisesti vaikutusvaltaisesta henkilöstä, etätunnistamisesta tai jos tilitoimisto itse tekee liiketoimia tai suorittaa maksuja, jotka liittyvät Euroopan talousalueen ulkopuolisiin valtioihin.

Poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyy tehostettu tuntemisvelvollisuus. Tilitoimistolla täytyy olla riskiarvioonsa pohjautuva menettely sen toteamiseksi, onko asiakas tai tosiasiallinen edunsaaja poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö, poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen tai poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön yhtiökumppani. Tai onko asiakas tai tosiasiallinen edunsaaja ollut aiemmin jokin edellä mainittu.

Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö on luonnollinen henkilö, jolle on uskottu huomattava julkinen tehtävä, kuten esimerkiksi valtionpäämies, hallituksen päämies, ministeri, vara- tai apulaisministeri, parlamentin jäsen, poliittisten puolueiden johtaelinten jäsen tai ylimpien tuomioistuimien jäsen.

Henkilöä ei pidetä enää poliittisesti vaikutusvaltaisena, kun henkilö ei ole toiminut tehtävässään vähintään vuoteen.

Poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön perheenjäsen on aviopuoliso, tai muu aviopuoliso rinnastettava kumppani, lapset ja lapsien aviopuolisot, tai vanhemmat. Yhtiökumppanit taas ovat kaikki luonnolliset henkilöt, joiden tiedetään olevan todellisia yhteisomistajia ja edunsaajia yhteisössä, elinkeinonharjoittajissa tai oikeudellisissa järjestelyissä. Tai henkilöllä tiedetään olevan joku muu läheinen liikesuhde poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön tai hänen perheenjäsenensä kanssa. Lisäksi yhtiökumppaneiksi käsitetään luonnolliset henkilöt, jotka ovat yksinomistajia ja edunsaajia yhteisöissä, elinkeinonharjoittajissa tai oikeudellisissa järjestelyissä, jotka tiedetään olevan perustettu tosiasiaa poliittisesti vaikutusvaltaisen henkilön tai hänen perheenjäsenensä eduksi. Läheisessä liikesuhteessa tiedetään olevan silloin, kun asia on yleisesti tunnettu.

Keinot, joilla voidaan tunnistaa poliittisesti vaikutusvaltainen ovat tilitoimiston itsensä valittavissa. Asiakkaalta voidaan tiedustella suoraan omaa ammattia, tai hyödyntää eri tiedostusvälineiden tarjoamia tietoja, muistaen kuitenkin tietolähteen luotettavuuden arviointi. Asiakkaan statuksen selvittäminen täytyy dokumentoida esimerkiksi asiakastietoihin. Lisää tietoa asiakkaan tuntemisvelvollisuudesta löytyy raporttiosuudesta 4.2.5 Tuntemisvelvollisuus.

4.7 Asiakkaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen

Asiakkaan tuntemista ja liiketoimintaa koskevat tiedot täytyy pitää ajantasaisena ja olennaisena rahanpesulain mukaan. Asiakkaan tiedot täytyy säilyttää luotettavalla tavalla. Vakituisen asiakassuhteen päättymisen jälkeen tiedot täytyy säilyttää vähintään viisi vuotta. Tämä koskee myös satunnaisia, vähintään 10 000 euron liiketoimen suorittamista. Viisi vuotta on vähimmäisaika ja joissain tapauksissa pidempikin säilytysaika on hyväksyttävissä. Asiakastiedot täytyy säilyttää tietoturvallisesti, joko esimerkiksi asiakasrekisterissä tai muussa vastaavassa järjestelmässä.

Säilytettäviä tietoja, jotka koskevat asiakkaan tuntemista ovat:

1. asiakkaan nimi, syntymäaika, henkilötunnus ja osoite
2. edustajan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus
3. oikeushenkilön täydellinen nimi, rekisterinumero, rekisteröimispäivä ja rekisteriviranomainen ja lisäksi tarvittaessa yhtiöjärjestys

4. oikeushenkilön hallituksen tai vastaavan päättävän elimen jäsenten täydelliset nimet, syntymäajat ja kansalaisuudet
5. toimiala, jossa oikeushenkilö toimii
6. tosiasiallisten edunsaajien nimi, syntymäaika ja henkilötunnus, sekä tarvittaessa tarkempi kuvaus omistus- ja määräysvaltarakenteesta
7. henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi ja numero tai muu tunnistetieto sekä myöntäjä, tai kopio asiakirjasta. Jos asiakas on etätunnistettu, tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä tai lähteistä
8. tiedot asiakkaan toiminnasta, liiketoiminnan laajuudesta ja laadusta, taloudellisesta asemasta, perusteet liiketoimen tai palvelun käytölle ja tiedot varojen alkuperästä sekä muut asiakkaan tuntemiseksi hankitut tarpeelliset tiedot
9. rahanpesulaissa säädetyn selonottovelvollisuuden ja poliittisesti vaikutusvaltaiseen henkilöön liittyvän tehostetun tuntemisvelvollisuuden täyttämiseksi hankitut välttämättömät tiedot
10. pankki- tai maksutilin numero, tilin omistajan tai käyttöoikeuden haltijan nimi ja tilin avaus- ja sulkemispäivä sekä muut tiliin liittyvät tunnistetiedot
11. tiedot, jotka on saatu sähköisen tunnistamisen menetelmien ja tunnistusprosessien kautta

Asiakkaalta on yllä mainittujen tietojen lisäksi säilytettävä tieto kansalaisuudesta ja matkustusasiakirjan tiedot, jos asiakkaalla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Jotkin asiakkaan tiedoista ovat osa asiakassuhteen hoitoa ja kirjanpitoaineistoa, kuten tilinumero.

Toimeksiantaja yrityksessä, kun asiakas on todennettu, siirtyvät asiakkaan tiedot omaan listaukseen, joka on rahanpesulain veloitteen mukainen. Jos aluehallintoviraston tekee tarkastuksen ja haluaa tarkistaa asiakkaiden tuntemistiedot, saadaan asiakkaiden tiedot esille helposti erillisestä tiedostosta.

Lisää tietoa asiakkaan tuntemistiedoista ja niiden säilyttämisestä löytyy raportista luvusta 4.2.6 Asiakkaan tuntemistiedot ja niiden säilyttäminen

4.8 Ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimista

Tilitoimistolla ja kirjanpitäjällä on velvollisuus tehdä rahanpesun selvittelykeskukselle **ilmoitus epäilyttävästä liiketoimista** selonottovelvollisuuden täyttymisen jälkeen. Liiketoimi on epäilyttävä, kun se poikkeaa asiakkaan tavanomaisesta toiminnasta tai on epätyypillistä. Liiketoimen rakenne tai koko voivat poiketa esimerkiksi tavanomaisesta. Epäilyttävyyttä voidaan arvioida yleisen kokemuksen perusteella, joka on saatu toimialasta. Lisäksi se voi olla taloudellisen arvonsa vuoksi juuri kyseisen asiakkaan kohdalla epäilyttävä. Ilmoitus voidaan tehdä myös summaperusteisesti, jolloin ilmoitus voidaan tehdä epäilyttävästä liiketoimista, jos esimerkiksi yksittäinen arvo ylittää enimmäismääräksi asetetun kynnyksarvon.

Poikkeuksellisiin liiketoimiin täytyy kiinnittää huomio ja liiketoimeen liittyvien varojen alkuperä täytyy selvittää tarvittaessa liiketoimen taustan lisäksi kohtuullisin keinoin. Selvittelyssä toiminnan täytyy olla viivytyksetöntä, jotta esimerkiksi varoja, jotka liittyvät epäilyttävään liiketoimeen, ei ehditä siirtää viranomaisten ulottumattomiin. Erityisesti liiketoimien taloudellinen tuottamattomuus, täytyisi herättää huomiota asiakkaan liiketoiminnan seurannassa.

Epäilyttävissä tapauksissa tilitoimisto voi käyttää erilaisia toimintavaihtoehtoja, kuten:

- liiketoimen keskeyttäminen selvityksiä varten
- liiketoimista kieltäytyminen erityisesti tilanteissa, kun asiakkaan henkilöllisyyttä ei voida todentaa luotettavasti
- liiketoimen suorittaminen tilanteessa, kun tilitoimisto ei voi jättää suorittamatta liiketoimintaa tai liiketoimesta kieltäytyminen vaikeuttaisi todennäköisesti liiketoimen edunsaajan selvittämisen.

Kun selonottovelvollisuus on täytetty ja liiketoimi on epäilyttävä edelleen saadun selvityksen jälkeenkin, tai selvitystä ei saada lainkaan, täytyy viipymättä tehdä ilmoitus epäilyttävästä liiketoimista rahanpesun selvittelykeskukselle. Lisäksi ilmoitus rahanpesun selvittelykeskukselle täytyy tehdä myös tilanteissa, joissa tilitoimisto kieltäytyy asiakkuussuhteen aloittamisesta tai irtisanoo asiakkuussuhteen. Ja tilanteissa, joissa havaitaan epäilyttävä liiketoiminta jälkikäteen.

Rahanpesuilmoitus tulee tehdä matalalla kynnyksellä, eikä se ole luonteeltaan rikosilmoitus, vaan tutkintapyyntö. Tilitoimiston, eikä kirjanpitäjän vastuulla ole arvioida tai tietää mikä rikos mahdollisesti on kyseessä. Ilmoitus tehdään sähköisesti rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun selvittelykeskuksen sovelluksessa. Ilmoituksen tekijän tietoja ei luovuteta ilmoituksen kohteelle, vaan se on salassa pidettävä tieto.

Ilmoitus täytyy sisältää tuntemistiedot, tiedot liiketoimen laadusta, tiedot varojen ja omaisuuden valuutasta ja määrästä, jotka sisältyvät liiketoimeen, tiedot varojen alkuperästä, kohteesta, tiedot mikä teki liiketoimesta epäilyttävän ja onko liiketoimi keskeytetty, vai suoritettu loppuun, tai onko liiketoimesta kieltäydytty.

Rahanpesuselvittelykeskuksen puolivuosisikatsauksen perusteella vuoden 2023 aikana (ensimmäiset kuusi kuukautta) selvittelykeskus on kirjannut 203 432 ilmoitusta epäilyttävästä liiketoimesta, joista ilmoitusvelvolliset ovat luokitelleen 18 terrorismin rahoittamiseen liittyviksi. Rahanpesu selvittelykeskus on antanut ensimmäisen puolen vuoden aikana liiketoimen keskeyttämismääräyksiä 44, joiden arvo yhteenlaskettuna on 4 527 935 euroa ja viranomaisten haltuun rikoshyötynä saatiin 398 609 euroa. Suomen ulkopuolella toimiville rahanpesun torjunnasta vastaaville yksiköille lähetettiin rahanpesun selvittelykeskukselta 38 pysäytyspyyntöä koskien varoja, jotka yhteen laskettuna ovat olleet 4 527 935 euroa. Näistä pysäytyspyynnöistä neljässä päädyttiin 2 058 121 euron jäädytyksiin.

Ilmoittajaluokka	06/2020	06/2021	06/2022	06/2023
Luotto- ja rahoituslaitos (muu kuin pankki)	2 925	3 376	85	175 955
Yleistä maksujenvälitystä tarjoava (sis. valuutanvaihto)	8 499	9 756	9 088	9 153
Luotto- ja rahoituslaitos (pankki)	7 209	7 208	6 098	8 275
Rahapeliyhteisö	5 447	6 016	3 561	5 995
Virtuaalivaluuttapalvelun tarjoaja	1 703	3 439 842	61 143	3 672
Vakuutusyhtiö, -yhdistys tai työeläkevakuutusyhtiö	72	58	148	141
Huolehtimisvelvoitteen mukainen viranomainen	39	42	50	85
Tavaran myynti käteisenä > 10 000 €	23	15	15	44
Kirjanpitäjä	13	32	36	35
Muu kotimainen viranomainen	25	21	14	28
Muut, vähäisiä ilmoitusmääriä tuottavat ilmoittajaluokat	5	21	13	12
Sijoituspalveluyritys	3	10	1	12
Kiinteistönvälittäjä	6	6	21	11
Tilintarkastaja	8	6	12	8
Asianajaja tai muu oikeudellisia palveluita tarjoava	6	7	3	4
Rahastoyhtiö tai säilytisyhteisö	1	2	1	2
Yhteensä	25 984	3 466 418	80 289	203 432

Kuva 12 Selvittelykeskuksen vastaanottamien ilmoitusten lukumäärät

ESIMERKKEJÄ TILANTEISTA, KUN TARPEELLISTA TEHDÄ RAHANPESUILMOITUS:

- jos herää epäily ALV-petoksesta, veronkierrosta tai harmaan talouden harjoittamisesta
- käteisen käyttö asiakkaan liiketoimissa, käteistä liikkuu liiketoimessa liian paljon, tai liian vähän toimialaan nähden
- asiakas vaihtaa kirjanpitäjää tai tilintarkastajaa toistuvasti
- palkat, jotka yritys maksaa ovat liian pieniä elämiseen
- yrityksen lähipiirille annetaan, tai siltä otetaan vastaan epäilyttäviä lainoja
- yrityksen varasto pienenee inventaarion perusteella ilman perustetta myyntiä kerryttämättä
- tositteet eivät ole aitoja, vaikuttavat valetositteilta
- yrityksessä ei ole työntekijöitä ja se on poikkeavaa liiketoimintaan nähden
- yrityksellä on paljon käteisnostoja ja -talletuksia liiketoimintaan nähden
- yrityksen lainajärjestelyt ovat monimutkaisia
- lisäksi aiemmin mainitusti, yrityksen liiketoiminta poikkeaa tavanomaisesta ja asiakassuhde irtisanotaan tai sitä ei perusteta epäilytyyden vuoksi

Lisää tietoa epäilyttävien liiketoimien ilmoitusvelvollisuudesta raportista luvusta 4.2.7 Ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimista.

4.9 Henkilökunnan koulutus, sisäiset toimintaohjeet ja sisäinen valvonta

Tilitoimiston täytyy laatia toimintaohjeet menettelyistä asiakkaan tuntemiseen liittyen, asiakkaan tietojen hankkimisesta rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi, jatkuvasta seurannasta ja selonottovelvollisuudesta ja ilmoitusvelvollisuuden noudattamisesta. Ohjeistuksia laadittaessa voidaan apuna käyttää aluehallintoviraston ohjetta Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Tilitoimistojen täytyy huolehtia, että henkilökunta saa koulutusta rahanpesuun liittyvän lain ja säännösten noudattamiseen. Toimeksiantajayrityksessä tarjotaan myös koulutuksia rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen ja tämän oppaan tarkoitus on myös auttaa velvollisuuksien ymmärtämisessä ja hoitamisessa.

Menettelytavat, toimintaperiaatteet ja valvonta vähentävät ja hallitsevat tehokkaasti rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiä. Näiden kehittäminen on tilitoimiston vastuulla, joko sisäisen tarkastuksen, tai muun vastaavan toiminnon kautta. Lisäksi, jos tilitoimiston luonne ja koko vaativat, täytyy tilitoimistossa olla nimettynä johdosta henkilö, jonka vastuulla on sisäinen valvonta rahanpesulain ja lain nojalla annettujen säännösten noudattamisesta.

Tilitoimistossa on oltava rahanpesulain mukaan menettelytavat, joiden avulla esimerkiksi henkilökunta voi tehdä ilmoituksen tilitoimiston sisällä oman riippumattoman kanavan kautta epäilyksestä, että rahanpesulakia tai rahanpesulain nojalla annettuja säännöksiä on rikottu. Tarkoituksena tällä järjestelmällä on, että mahdolliset epäkohdat ja velvoitteiden laiminlyönnit saavuttavat myös tilitoimiston johdon ja epäkohdat saadaan korjattua varhaisessa vaiheessa. Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on oma järjestelmä, jonka kautta voidaan tehdä myös ilmoituksia epäilystä rahanpesulain säännösten rikkomisesta. Järjestelmä ei kuitenkaan ole käytössä kaikilla ilmoitusvelvollisilla, vaan sitä voi käyttää ne, joilla on korkeintaan viisi työntekijää tai ilmoitusvelvollisen oma organisaatiorakenne ei mahdollista oman riippumattoman kanavan järjestämistä.

Lisää tietoa henkilökunnan kouluttamisesta, sisäisistä toimintaohjeista ja sisäisestä valvonnasta löytää raportista luvusta 4.2.8 Henkilökunnan koulutus, sisäiset toimintaohjeet ja sisäinen valvonta

5 LOPUKSI

Toivon, että tämä opas auttaa pääsemään alkuun rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja antaa tietoa sekä varmuutta toimia lain edellyttämällä tavalla. Raportista löytyy lisää tietoa ja suosittelen lämpimästi tutustumaan myös sen tietoihin. Lisäksi suosittelen Etelä-Suomen aluehallintoviraston lokakuussa 2023 päivittämää sähköistä opasta Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen, ohje ilmoitusvelvollisille. Etelä-Suomen aluehallintovirastolla on myös muita sähköisiä oppaita rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseen koskien epäilyttävästä liiketoimista ilmoittamista ja riskiarvion tekoa. Lisäksi löytyy Youtube videoita AVI Rahanpesulain valvonta kanavalta, jotka ovat kattavia. Myös Keskusrikospoliisin alaisuudessa toimivan rahanpesun selvittelykeskuksen nettisivuilta löytyy tietoa rahanpesusta ja selvittelykeskus tarjoaa tarvittaessa neuvontaa ilmoitusten tekoon.